Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 27 июль
ЧОРШАНБА
№ 170 (4.366).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

САЛОМАТЛИК ҲАММА УЧУН, ҲАММАСИ САЛОМАТЛИК УЧУН

Республикамиз қишлоқ аҳолисининг турмуш шароитларини яхшилаш соҳасида рўй бераётган ижобий ўзгаришларни эътироф этган ҳолда, қишлоқни социал ривожлантириш билан боғлиқ кўпгина масалалар тўласинча ҳал этилмаётганини ҳам очиқ-ойдин айтиш керак. Бу ердаги уй-жойлар ободлиги, қулайлиги жиҳатидан шаҳардагига нисбатан кескин фарқ қилади. Маиший ва савдо хизмати ҳамон ниҳоятда пастлигича қолмоқда, маданият уйлари, болалар боғча-яслилари, мактаблар етишмайди.

Ўзбекистоннинг қишлоқ меҳнаткашларига медицина хизмати кўрсатиш эса, ростини айтсак, хароб аҳволда.

«Биз халқ саломатлигини муҳофаза этиш системаси билан фахрланиб юрардик, — деди Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси минбаридан туриб СССР соғлиқни сақлаш министри Е. И. Чазов. — Лекин болалар ўлими даражаси бўйича дунёда Маврикия ва Барбадосдан кейин эллигинчи ўринда турганлигимиз ҳақида лом-мим демасдик. Врачлар, касалхоналар сони жаҳондаги ҳар қандай мамлакатдагига қараганда кўпроқ эканлигидан ифтихорга тушардик, аммо инсон умрининг ўртача узоқлиги жиҳатидан ер юзида ўттиз иккинчи поғонани эгаллашимизни сир тутардик».

Мамлакатдаги ҳолат ана шундай. Хўш, Ўзбекистонда қандай!

Болалар ўлими ва юқумли гепатит билан касалланиш соҳасида иттифоқдаги ўртача кўрсаткичдан икки баравар зиёд. Баҳористон, Учқудуқ, Ленин йўли, Нукус, Бўзатов каби районларда болаларнинг ўлиши туғилаётган ҳар минг гўдак ҳисобига саксонтадан бир юз ўн саккизтагача ҳолатни ташкил этади, яъни бу республикадаги ўртача кўрсаткичдан икки-уч баравар ортиқ. Соғлиқни сақлашнинг материал-техника замини ўз ҳолига ташлаб қўйилганлиги маълум бўлди. Даволаш-эмлаш муассасаларининг йигирма процентигина махсус биноларда жойлашган, саккиз проценти иш кўраётган иморатлар жуда хароб ёки қулай-қулай деб турибдики, уларни албатта бузиб ташлаш керак. Касалхоналардаги, поликлиникадаги ўринлар сони камлигича қолмоқда. Медицина муассасаларининг 70 фоиздан зиёдроғида канализация, иссиқ сув, учдан бир қисмида эса ҳатто совуқ сув йўқ, аксарияти асбоб-ускуналар, медицина техникаси, дори-дармонлар билан қониқарсиз таъминланмоқда.

Рўй берган аҳволни ҳисобга олган ҳолда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси аҳолига медицина хизмати кўрсатишни яхшилаш масаласи юзасидан республика фавқулодда комиссиясини тузди. У қатор аниқ-равшан тадбирларни амалга оширди. Комиссия тавсияномасига биноан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети «Бўшаб қолган маъмурий биноларни соғлиқни сақлаш эҳтиёжлари йўлида биринчи навбатда фойдаланиш тўғрисида» қарор қабул қилдилар. Ҳозиргача даволаш-эмлаш муассасалари ихтиёрига 350 та бино топширилди.

СССР Соғлиқни сақлаш министрлигининг саъй-ҳаракатлари туфайли жорий йилнинг иккинчи кварталида республикамизга уч ярим миллион сўм қўшимча маблағ ажратилди. У медицина муассасаларини капитал ремонтдан чиқариш, медицина техникаси, дори-дармонлар, хўжалик ускуналари сотиб олишга ишлатилади. Фавқулодда комиссия соғлиқни сақлаш соҳасидаги қурилишларни лойиҳалаш муддатларини қисқартириш, юқумли гепатит диагностикасида радиоиммунологик усулни амалда жорий этиш масалаларини ҳам ҳал қилди. Ёз ойларида Москва, Ленинград, Киев, қардош иттифоқдош республикаларнинг бошқа шаҳарларида юксак малакали мутахассис врачларни Ўзбекистонга жўнатишдек хайрли иш ҳам медицина хизматини яхшилаш масаласини ҳал этишни енгиллаштирди.

Лекин барибир, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг «Республика аҳолисига медицина хизмати кўрсатишнинг аҳволи ва уни яхшилаш соҳасидаги кечиктириб бўлмайдиган вазифалар ҳақида»ги қарорида таъкидланганидек, соғлиқни сақлаш борасида рўй берган оғир ҳолатни кескин ўзгартиришга эришилмаётир. Шу ўринда «Ғоят хайрли бу ишда олға силжиш рўй бермаяпти, нима учун депсиниш давом этмоқда» деган ҳақли савол туғилади.

М. С. Горбачев Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида қилган докладида бундай деган эди: «Ҳали биз тўғаноқ солишнинг чуқур сабабларини бартараф этганимиз йўқ, янгиланиш омилларини ҳамма жойда ҳам ишга солганимиз, айрим соҳаларда эса бундай омилларни ишлаб чиққанимиз ҳам йўқ. Кўпгина партия ташкилотларининг иш қобилияти ҳали қайта қуриш вазифалари даражасида эмас». Ҳа, кўпгина партия ташкилотлари аҳолига медицина хизмати кўрсатиш муаммоларига жиддий аҳамият бермаётирлар, соғлиқни сақлаш органлари раҳбарларига нисбатан талабчанликни бўшаштириб юборишган. Халқ депутатлари Советлари ва уларнинг ижроия комитетлари ёш мутахассис медикларнинг катта қисми қулай маданий-маиший шароит яратилмаганлиги сабабли кетиб қолаётганлигини гўёки сезмаётирлар. Бунинг оқибатида область марказларидан, бошқа йирик шаҳарлардан узоқлардаги қишлоқ районларида кадрлар масаласида оғир аҳвол рўй бермоқда. Врачлар ва ўрта медицина ходимларининг эҳтиёжларига нисбатан бепарволарча, масъулиятсизларча муносабат асоратини сўз билан ифодалаш қийин. Мана бу рақамлар устида бош қотириб кўринг-а: бугунги кунда қишлоқлардаги медицина муассасаларида 3.769 педиатр, 2.830 акушер-гинеколог, бошқа мутахассисликлар бўйича 1.800 врач етишмайди. Қишлоқда ишлаётганларнинг маҳорати қай даражада эканлигини суриштирмаса ҳам бўлади. Акушер-гинекологларнинг 50 процентдан кўпроғи операция қилишга лаёқатли эмас, болалар врачларининг бундан ҳам зиёдроқ қисми интенсив терапия усулларини ўзлаштирмаган. Бунинг устига ана шу йўналишдаги мутахассислар малакасини ошириш режалари мутлақо рўёбга чиқарилмаяпти. Медицина ўқув юртлари ва маълум йўналишлардаги илмий тадқиқот институтларининг раҳбарлари мутахассислар тайёрлашда юксак касб маҳоратларини мутахассисларга сингдириш чорларини кўрмаяптилар.

Чиндан ҳам одамлар соғлиги ишониб топширилган кишилар етарли тайёргаликка эга бўлмасалар ёки топширилган ишга зўр масъулият билан ёндашмасалар соғлиқни сақлаш жабҳасида тараққиёт сари комил ишонч билан қадам ташлаш мумкинми, ахир! Медицина асбоб-ускуналари сотиб олишга миллион сўмлаб маблағ сарфлаш, касалхоналарни жиҳозлаш, поликлиникаларни намунали ҳолга келтириш, диагностика аппаратларини кўпайтиришнинг иложи топилар, лекин медицина кадрларининг касб маҳорати пастлигича қолса, улар орасида уюшқоқлик йўлга қўйилмаса, кадрлар қўнимсизлиги тугатилмаса, ходимларга қулай шароитлар яратилмаса, ростини айтсак, узоққа боришимиз қийин.

Соғлиқни сақлаш министрлиги ва унинг жойлардаги органларига раҳбарлик қилаётган кўпгина ўртоқлар одамлар ҳақида ғамхўрлик кўрсатиш уларнинг меҳнат ҳамда ижтимоий фаоллигини оширишнинг энг муҳим шарти эканлигини тушуниб етмаётирлар. Баъзилар эса муаммонинг жиддийлигини қуруқ гап-сўзлар қобиғига ўраб ташламоқчи, худди илгаригидек фақат ҳозирги кун юмушлари билан яшашга, медицина муассасалари фаолиятини яхшилаш, номуносиб ҳолатларга барҳам беришни ўйламасликка интилмоқчи бўладилар. Бундай ёндашув, аниқроғи бунақа фаолиятсизлик даволаш-эмлаш тармоқларида, дорихоналарда, хўжалик ташкилотларида кўпдан-кўп нуқсонларнинг рўй беришига, ходимларнинг ўз бурчларини бажармасликларига, қўполлик, таъмагирлик, ўғрилик, талон-торож қилиш ҳолларига олиб келмоқда. Малакасиз медицина ёрдами ва бунинг оқибатида беморларнинг ўлгани ҳақида 1987 йилда тушган шикоятларнинг ҳар учдан бири текшириш жараёнида тасдиқланди. Порахўрлик ва таъмагирлик билан қўлга тушган, тиббий ёрдам кўрсатишдан бош тортган, ҳуқуқ-тартиботни бошқа бирор тарзда бузган ўнлаб медицина ходимлари устидан тўпланган материаллар тергов органларига ўтказилди. Мана, Ўзбекистон ахборот агентлиги мухбирининг ҳозиргина бизнинг қўлимизга келиб тушган хабарини олайлик. Унда таъкидланишича, Нукус медицина билим юрти халқ контроли группаси ўқитувчи И. Олжабоева учинчи курс талабасидан имтиҳонларни муваффақиятли топширганлиги эвазига қимматбаҳо совға олганлиги ҳодисасини аниқлаган. «Бу ҳол рўй бераётган манзарани тўласинча акс эттирмайди деб ўйлаймиз, — ёзади мухбир. — Билим юртидаги маънавий иқлимга баҳо бериш учун масалан, директор З. Уснатдинов дурадгор А. Борибоевни, қўл остидаги бошқа кишиларни ўз уйи қурилишида ишлатаётганини, юк ва енгил автомобиллардан шахсий мақсадларда фойдаланаётганини, шундай бўлса-да виждони қийнамаётганини айтиш кифоя. Раҳбар ўзини шундай тутгач бошқа ўқитувчилар ҳам тасарруфларидаги талабаларга, яъни ёш авлодга инсоний фазилатлар, адолат, ахлоқ ҳақида қандай тарбия беришлари мумкин!»

Аҳоли саломатлигини сақлаш соҳасидаги кўпгина нуқсонларимиз санитария-эпидемиология хизмати қониқарсиз эканлигининг асоратидир. Биз санитария врачлари ҳамма нарсага — ичимли сув сифати ва атроф-муҳит ҳолати, кўчалар, ошхоналар, магазинлар, ётоқхоналар, касалхоналар, хизмат кўрсатувчи муассасалар тозалигига жавобгар дея ҳисоблашга ўрганиб қолганмиз. Лекин шаҳарларимиз, посёлкаларимиз, қишлоқларимиз санитария ҳолати шу даражада ёмонлашиб кетганки, асти қўяверинг. Буларнинг ҳаммаси санитария хизмати раҳбарлари ҳамда ходимларининг хўжасизлиги, фаолиятсизлиги, масъулиятсизлиги оқибатидир. Улар шундай йўл тутишгач бошқалар сувни, ҳавони, ерни аёвсизларча ифлослантиришлари, меҳнат ва турмуш гигиенаси қоидаларини оёқ ости қилишлари турган гап. Саноат корхоналари ҳам, транспорт ҳам атроф муҳитини хоҳлаганча булғамоқдаларки, бунга қарши кенг жамоатчилик кескин бош кўтармоқда-ю, санитария посбонлари қўлни қўлтиққа уриб турибдилар.

Ҳозирги пайтда мутахассислар СССРнинг Санитария кодексини, санитария назорати ва санитария-эпидемиология хизматига доир низомларни ишлаб чиқишмоқда. Уларда мазкур жабҳа ходимларининг ҳуқуқий, моддий-техникавий жиҳатлари ўз аксини топади.

Бироқ ҳозир ҳам санитария-эпидемиология хизмати жуда катта ҳақ-ҳуқуқларга эга эканлигига қарамасдан биз, таъбир жоиз топилса, ботқоққа ботиб қолаяпмиз. Ҳатто кўпгина даволаш-эмлаш муассасалари санитария жиҳатидан оддий қулайликларга эга бўлмаганлиги сабабли медицина хизмати тегишли даражада йўлга қўйилмаётир, аксинча шифохоналарнинг ўзида турли-туман инфекциялар тарқалмоқда. Буларнинг ҳаммаси ўтган йили республикада мингдан ортиқ стационарлар, бўлимлар ишини тўхтатиб қўйишга, ўн мингдан зиёд жарималар солишга олиб келди. Қорақалпоғистонда юқумли ичак касалликлари, Термиз ва Нукус шаҳарлари, Коммунистик ва Жомбой районлари туғруқхоналарида хатарли инфекциялар чиқиши оқибатида 122 нафар бола дардга чалинди, шулардан 22 гўдак ҳалок бўлди. Бундай аянчли ҳолга аввало санитария хизмати ходимларининг масъулиятсизлиги натижаси деб қараш керак.

Турғунлик йиллари, мутахассисларга ҳукм ўтказиш билан боғлиқ ўзбошимчаликлар санитария-эпидемиология хизмати кадрларига, уларнинг маҳорати ва принципиаллигига путур етказди. Лекин санитария врачи алоҳида турдаги мутахассис. У бир кишининг эмас, минглаб одамларнинг саломатлиги учун жавобгар. Шу сабабли инқилобий янгиланиш бораётган, социал адолат тикланаётган ҳозирги пайтда бизга мўмин-қобил тоғалар ва амакилар, яъни бошлиқларнинг ноғорасига ўйнаган ҳолда аҳоли саломатлигига путур етказадиган санитария врачлари керак эмас. Чинакам талабчан, қаттиққўл бўлолмас экансан, яхшиси жойни бўшатиб қўй. Партия комитетлари, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари санитария-эпидемиология хизмати ишини қаттиқ назорат остига олишлари, ҳар қандай тоифадаги турланувчилар, келишувчилар, инсон дарди аламига бефарқ қаровчиларни санитария врачлари сафидан узоқлаштиришлари зарур.

Аҳолига медицина хизмати кўрсатиш соҳасидаги жиддий камчиликларга яна бир сабаб шуки, кўпгина министрликлар, идоралар ўз ишчи-хизматчилари учун даволаш-эмлаш муассасалари қурилиш планларини мунтазам бажармай келаётирлар. Жорий беш йилликнинг икки йилида «Узагропромстрой», республика Қурилиш министрлиги, «Главташкентстрой» ва бошқа қурилиш министрликлари айби билан шу мақсадлар учун ажратилган 43,5 миллион сўмлик давлат капитал маблағлари ўзлаштирилмади, жумладан 31,7 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишлари бажарилмай қолди. Соғлиқни сақлаш объектларини ўтакетган даражадаги нуқсонлар билан фойдаланишга зўрма-зўраки топшириш шармандали ҳолатдир. Ўз-ўзидан маълумки, бундай муносабатга принципиал партиявий баҳо берилмоғи лозим.

Моддий замин вужудга келтирилмаса соғлиқни сақлаш олға қадам ташлай олмаслиги шубҳасиз. Лекин колхоз ва совхозларда даволаш муассасалари, эмлаш пунктларини ўз кучлари билан, ўз маблағлари эвазига қуриш имконияти бор-ку. Таассуфки, аксарият раҳбарлар, силлиққина қилиб айтганда тор қобиққа ўралиб қолмоқдалар, ишлаб чиқариш юмушларини биринчи ўринга қўйишдан нарига ўтмаяптилар. Айтайлик, Ульянов районидаги «Москва» совхози маъмурияти [директори К. Усмонов] нуқул гектарларни, тонналарни, ҳосилдорликни ўз фаолиятининг юқори нуқтасига қўйганича одамлар тўғрисидаги ғамхўрликни мутлақо унутмоқда. Шундай экан, бу ерда ҳозиргача ҳатто врачлик амбулаторияси йўқлигига, фельдшерлик-акушерлик пункти эса ноқулай шароитда ишлаётганига ажабланмаса ҳам бўлади. Хўжаликнинг партия ва касаба союз комитетлари эса келишувчилик йўлини тутмоқдалар, меҳнаткашлар манфаатларини қаттиқ туриб ҳимоя қилмаяптилар. Афсус ва яна афсуски, бундай мисоллар оз эмас.

Саломатликнинг бош омили соғлиқни сақлашни такомиллаштириш, унинг эмлаш ишларини кучайтириш, касалликлар олдини олишдан иборатдир. Медицина ходимлари нафақат хасталикни даволашлари, шу билан бирга одамларни ўз соғлиқларини сақлашга ўргатишлари ҳам керак. Бундай қайта қуриш нафақат моддий сарф-харажатларни, биринчи навбатда ташкилий йўналишда куч-ғайрат сарфлашни тақозо этади. Малакали мутахассис медиклар, санитария маорифи муассасаларининг ходимлари соғлом, жисмоний фаол ҳаёт тарзининг тарғиботчилари, ичкиликбозлик, гиёвандлик, кашандаликка қарши толмас курашчилар сифатида майдонга чиқмоқлари шарт. Ана шу хайрли ишга бутун билимни, тажрибани, куч-қувватни сарфлаш уларнинг муқаддас бурчидир.

Ҳозирги пайтда партия комитетларининг асосий вазифаси одамлар, уларнинг саломатлиги, аъло кайфияти, фойдали дам олишини таъминлашдир. Қайта қуриш жараёни соғлиқни сақлаш органлари ишига кўпроқ эътибор беришни, ана шу соҳа кадрларини астойдил тарбиялашни, уларнинг медицина хизмати даражаси учун масъулиятини оширишни талаб этади. Бизнинг қатъий йўлимиз шу, бундан бошқа йўл йўқ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советида

Ўзбекистон ССР Соғлиқни соқлаш министрлиги ҳузуридаги тўртинчи бош бошқарма системасида медицина хизматини тартибга солиш тўғрисида

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги ҳузуридаги тўртинчи бош бошқарма системасида медицина хизматини тартибга солиш мақсадида қарор қабул қилдилар:

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги ҳузуридаги тўртинчи бош бошқармаси:

Ашхобод кўчаси 3-уйдаги бирлашган клиник касалхонани унинг Фрунзе кўчаси 3-уйдаги поликлиникаси ва Якуб Колас кўчаси 3-уйдаги бўлимини барча ходимлар штати, асбоб-ускуналар ва медицина техникаси билан бирга; шунингдек, Жуковский кўчаси, 67-уйдаги даволаш муассасасини ва Луначарский кўчасидаги 417-уйда жойлашган медицина биносини барча асбоб-ускуналари билан бир ой муддат ичида белгиланган тартибда Тошкент шаҳар ижроия комитети соғлиқни сақлаш бош бошқармасига топширсин.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги ҳузуридаги тўртинчи бош бошқарма раҳбариятига корхоналарнинг меҳнат коллективлари шартнома асосида санаторий-курорт базасидан амалда фойдаланишини кенгайтириш топширилсин.

Тўртинчи бош бошқарма медицина базасининг бир қисми Тошкент шаҳар ижроия комитети соғлиқни сақлаш бош бошқармаси қарамоғига ўтказилиши муносабати билан Баҳромов ва Зимин ўртоқларга медицина хизмати схемасига доир зарур таклифларни Ўзбекистон ССР Министрлар Советига тақдим этиш топширилди.

Бу йил ҳосилдорликни гектар бошига 35 центнерга етказамиз! — Уйчи районидаги Ленин номли колхознинг Ғани Маллабоев бошлиқ бригадаси пахтакорлари ана шундай мажбурият олишган. Шу кунларда мавжуд 73 гектар майдонда ғўза серҳосил қилиб ўстирилаяпти. Ҳозиргача ниҳоллар беш марта комплекс ишловдан чиқарилди, уч бор озиқлантирилиб, шунча марта суғорилди. Айни пайтда ҳар тупда 5—6 та бўлиқ кўсак, кўплаб гул ва шона санаш мумкин.

СУРАТДА: бригаданинг моҳир механизатори Рустам Акбаров.

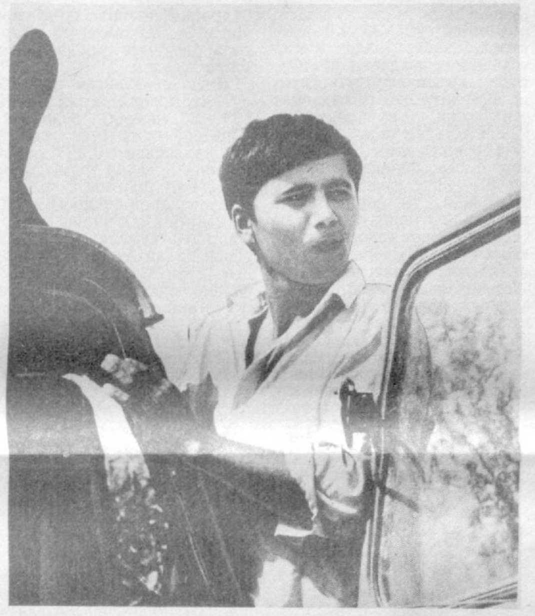

Е. БОТИРОВ фотоси.

СОВХОЗДА КООПЕРАТИВ ЙЎЛИ БИЛАН ГЎШТ ЕТИШТИРИЛАЯПТИ

Советобод — чорвадорлар диёри. Демак, бу ерда гўшт ва бошқа хил чорвачилик маҳсулотлари мўл бўлиши керак. Хўш, аслида-чи! Афсуски шундай эмас. Кўпинча Нуробод шаҳри ва райондаги бошқа бозорларда меҳнаткашларнинг гўшт сотилаётган жойларда узоқ навбатда турганликларини кўрамиз. Айрим кунларда эса бозорларда гўшт бўлмайди ҳисоб. Бунинг устига унинг нархи баланд.

Хўш, нега бундай? Чорвачиликка ихтисослашган районда чорвачилик маҳсулотлари сероб бўлиши керак-ку?!

Бу саволга «Каттақўрғон» совхозида ташкил этилган гўшт тайёрлаш кооперативининг фаолияти жавоб берадигандек. Хўжалик раҳбарлари ва мутахассислари ана шу соҳада кооператив ташкил этиш ҳар томонлама ўнғай эканлигини ўз вақтида англашди. Улар 4-бўлим қорамолчилик бригадаси биносида кооператив ишини йўлга қўйишди. Илгари қорамолчилик бригадири бўлиб ишлаб келаётган тажрибали чорвадор Норбўта Бобораҳимов кооператив раислигига тайинланди.

— Бундай уюшмани ташкил этишдан асосий мақсад — ишчиларимизни семиз гўшт билан мунтазам таъминлаш, — дейди совхоз директори Г. Жумаев. Шу пайтгача турли мавсум иштирокчилари учун ҳар куни бир нечтадан қўй сўйишга тўғри келарди. Устига устак ана шу жониворлар вазни ўртача семизлик даражасидан ҳам паст бўларди. Бу ҳар томонлама хўжаликка зиён.

Энди эса кооперативда қорамоллар, асосан маҳсулот бермайдиган сигирлар боқилмоқда. Улар семиртириб сўйилади. Бу айниқса, овқат тайёрлашда қўл келади.

Совхоз партия комитетининг секретари Норбўта Меҳриддинов билан биргаликда кооператив иши билан танишдик. Замонавий типда қурилган бино ичида моллар боқилаяпти. Ҳар бир сигир кунига 20 килограмм кунгабоқар силоси, 10 килограмм беда уни, 10 килограмм сомон, 3 килограммдан ем истеъмол қилади. Молбоқарлар Рустам Тоғаев ва Боймурод Абдуҳакимов моллар вазнининг тинимсиз ошишида бор тажрибаларини ишга солмоқдалар.

Молхонада ишларнинг асосий қисми механизация гарданига юклатилган. Моллар гўнги махсус лента орқали ташқарига чиқарилади. Жамол Тоғаев ўзи бошқараётган «Т—22» трактори билан емиш келтириб турибди. Озуқа тележкада тўғридан-тўғри моллар боқилаётган бино ичига киритилиб, махсус охурларга солинади.

— Ҳозир боқимимизда 75 та мол бор, — дейди кооператив раиси Норбўта Бобораҳимов, — уларни бу ерга келтирганимизда ҳар бирининг тирик вазни 350 килограммни ташкил этарди. Туну кун парваришни кучайтириш натижасида ҳозирги кунда ўртача семизликдан юқори вазнда. Иш бошлаганимизга эндигина уч ой бўлди. Келгуси йил кўкламига қадар қарамоғимиздаги молларни сўкимга боқамиз. Иш ҳақимиз илгаригидан сезиларли даражада кўпайди. Йил охирида эса қўшимча иш ҳақи, мукофот пули оламиз.

Хўжалик раҳбарлари, партия, касаба союз комитетлари ташкил этилган кооператив ишининг ривожланишига, бу ерда меҳнат қилаётганлар учун етарли шарт-шароитлар яратишга диққат-эътиборларини қаратмоқдалар. Олти хонали дам олиш уйи кооператив ишчилари ва бригада аъзолари хизматида. Ҳаммом ва душ ишлаб турибди. Яқинда буфет ишга туширилади.

Хуллас, кооперативнинг келажаги порлоқ. Яқин йилларда бу ерда алоҳида дўкон очилиши ва унда аҳоли учун семиз гўшт сотиш мўлжалланмоқда.

А. САТТОРОВ,
Самарқанд области.

«САФАРИМИЗ ФОЙДАЛИ БЎЛДИ...»

Бир неча кун давомида республикамиз ҳаёти билан танишган марокашлик журналистлар ўзларининг Ўзбекистонда бўлишларини шундай баҳоладилар. 24 июль куни Марокаш журналистлар союзи делегацияси Москвага жўнаб кетди.

Тошкентда меҳмонлар Ўзбекистон пойтахтнинг диққатга сазовор жойлари билан танишдилар, Халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида, бадиий буюмлар фабрикасида, амалий санъат музейида бўлдилар, жума намозида қатнашдилар, Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диния бошқармаси раҳбарлари билан суҳбатлашдилар. Марокашлик меҳмонлар Ўзбекистон Журналистлар союзи раҳбарлари билан учрашишди. Учрашув вақтида ўзаро қизиқарли суҳбат бўлиб ўтди.

Марокашлик журналистлар Самарқандга сафар қилиб, у ердаги тарихий ёдгорликларни кўздан кечирдилар, Бутуниттифоқ қоракўлчилик илмий-тадқиқот институтига бордилар.

«Бундай алоқалар янада мунтазам бўлишига умид қиламиз, чунки улар бир-биримизни янада яхшироқ билиб олишга имкон беради. Биз ўз юртимизда ўзбекистонлик ҳамкасбларимизни кутамиз», — деб истак билдирди делегация аъзоларидан бири, «Ал-олам» газетаси бош редактори Бенагнума.

(ЎзТАГ).

ДЕҲҚОНЧИЛИК АХБОРОТИ

УЙЧИ

«Бу йил ҳосилдорликни гектар бошига 37 центнерга етказамиз!» — «Ленинчи йўл» колхозининг коммунист Эргаш Қамбаров бошлиқ бригадаси пахтакорлари шундай шиор остида ғўза парваришини қизитмоқдалар. Бодом Қамбарова, Соттихон Йўлдошева, Турсуной Насриддинова каби пудратчилар айниқса экинни серҳосил қилиб ўстиришаяпти. Механизатор Турсун Қамбаров қатор ораларига сифатли ишлов бермоқда, Турғун Турсунов, Асомиддин Усмонов, Тўхтасин Алиев сингари миришкорлар ниҳолларга вақтида оби ҳаёт тарашаяпти.

М. ҚОДИРОВ.

ҒИЖДУВОН

Колхозчиларнинг Бутуниттифоқ IV съезди делегати Муртазо Тошев бошлиқ бригада ишни пудрат асосида ташкил этиб, юксак натижаларга эришмоқда. Коллектив Ленин номли колхоз бригадалари ўртасидаги социалистик мусобақада илғорлик қилаяпти. Мавжуд 75 гектар майдондаги ғўза баравж ривожланмоқда. Заршуночлар гектаридан 45 центнердан оқ олтин етиштиришни кўзлашган. Моҳир механизаторлар Мухтор Ёдгоров ва Кенжа Раззоқов ҳар туп ниҳолни асраб-авайлаб жўякларни сифатли юмшатишаяпти. Далани бегона ўтдан тозалашда эса Инобат Севинова, Ашур Пўлатов, Муяссар Холиқовага ўхшаш колхозчилар ғайрат кўрсатишаётир.

Энгельс номли колхознинг Ҳ. Ҳамидов бошлиқ бригадаси деҳқонлари ҳам ғўзани оби-тобида парвариш қилмоқдалар.

Н. ОМОНОВА,
Р. КОМИЛОВ.

ХУЖАОБОД

Аҳмадали Маҳкамов — «Шарқ юлдузи» колхозининг миришкор сувчиларидан. У 33 йилдан бери пахтакорлик касбини эъзозлаб келмоқда. Айни пайтда у ишлаётган бригада аъзолари 90 гектар майдонда ғўза ўстиришаяпти. Экинни маромида қондириб суғориш ишларига тажрибали миришкор А. Маҳкамов бош-қош. Ҳозир ниҳолларга учинчи марта оби-ҳаёт таралмоқда. Бу ишни моҳир сувчи ўз шогирдлари Тўйчи Жабборов ва Тоҳир Араббоев билан бирга қойилмақом қилиб бажараяпти.

Ч. ТУХТАНОВ.

ҚАРШИ

«Ленин йўли» совхозининг Ҳақберди Очилов бошлиқ бригадаси коллективи бу йил она-Ватанга 250 тонна оқ олтин ҳадя этишга қарор қилди. Мавжуд 110 гектар майдонда юксак мажбуриятга яраша ҳосил тўплаш учун ғўзалар меҳр билан парваришланаяпти. Ҳозирга қадар ниҳоллар беш марта ишловдан чиқарилди, икки марта суғорилди. Дала ишларида механизаторлар Ғулом Сатторов, Шомат Маманазаров, сувчилардан Холмон Йўлдошев, Худойберди Умаров, Аннамурод Боймуродов, ишчилардан Роҳат Элмуродова, Хосият Тўхтаева, Манзура Боймуродова актив қатнашмоқдалар.

Г. КЕНЖАЕВА.

ЁЗЁВОН

Коммунист Орифжон Ботиров яқинда 60 ёшни қаршилади. Ўтган йиллар мобайнида трактор минди, бригадирлик қилди. У 20 дан зиёд шогирд тайёрлади. Маъмур Тожибоев, Анвар Носиров, Ўктам Аҳмаджонов, Мадамин Раҳмонов кабилар эндиликда у билан мусобақалашиб ишлашмоқда. Тажрибали механизатор ҳамон сафда: Охунбобоев номли колхозда меҳнат мусобақасида фаол иштирок этаяпти. Культиваторини моҳирона бошқариб, ҳар куни 7—9 гектар майдонга ишлов бераяпти.

А. МАДРАҲИМОВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг навбатдаги XI пленуми олдидан

СУНЪИЙ СУТ НИМА?

Мамлакатимизда сут жами чорвачилик маҳсулотларининг тўртдан бир қисмидан кўпроғини ташкил этади. «Сут ишлаб чиқаришни оширишнинг асосий йўналиши, — дейилади СССР Озиқ-овқат программасида, — сигирлар маҳсулдорлигини оширишдир». 1990 йилга бориб ҳар бир соғин сигирдан олинадиган сут миқдорини 500—600 килограмм ошириш, чорвачилик ривожланган районларда эса ўртача 4.000 килограммдан сут соғиб олиш вазифаси белгиланган. Бундай ўсиш тармоқни интенсив ривожлантириш асосида амалга оширилади.

Лекин шуни таъкидлаш лозимки, аҳолининг сут ва сут маҳсулотларига талаби ҳозирча тўла қондирилмаяпти. Етиштирилаётган сутнинг кўп қисми бузоқларни боқишга (ҳар бошга 200—500 килограммгача) сарфланмоқда.

Бошқача айтганда, подадаги ҳар саккизта сигирдан биттаси ёки 12 проценти эмизиклидир. Натижада бузоқ ўстириш қимматга тушмоқда. Сут ишлаб чиқаришни кўпайтириш, аҳолининг сут ва сут маҳсулотларига талабини тўлароқ қондиришнинг асосий резервларидан бири сунъий сутни бузоқларнинг ўсишига, ривожланишига зарар етказмаган ҳолда ичиришдир.

Сўнгги йилларда республика хўжаликларида бузоқларга институтимизда ишлаб чиқилган бир неча хил рецепт бўйича тайёрланадиган, қаймоғи олинмаган сут ўрнини босадиган аралашма берилмоқда. Уларни тайёрлаш республикамизнинг Фарғона, Андижон, Наманган, Самарқанд ва бошқа областларида яхши йўлга қўйилган. Айниқса, Наманган областининг барча районларида марказлашган сунъий сут тайёрлаш цехлари ишлаб турганлигини таъкидлаш керак.

Тайёрланган сунъий сут илмий технологияга риоя қилинганлиги учун юқори сифатли бўлиб, яхши самаралар бермоқда. Масалан, Поп районидаги хўжаликлараро суюқ озуқалар тайёрлаш корхонаси 1984 йилда 1.000 тонна, 1985 йилда 1.800 тонна, ўтган йили эса 2.000 тоннадан ортиқ сунъий сут тайёрлаб, райондаги хўжаликларга реализация қилган. Тайёрланаётган сунъий сут литрининг таннархи 4 тийинни ташкил этади. Хўжаликларда ҳар бир бузоққа ичириладиган қаймоқли сутнинг 50 проценти сунъий сут билан алмаштирилиб, ҳар бир литр сарфланган сунъий сут ҳисобига 22 тийиндан фойда олинмоқда. Чуст районидаги хўжаликлараро сунъий сут тайёрлаш цехида ўтган йили 1,5 минг тоннага яқин шундай аралашма тайёрланиб, райoннинг барча хўжаликларига тарқатилган. Бу ерда ҳар бир литр сунъий сут ҳисобига 15 тийиндан фойда олинмоқда.

Шуни ҳам таъкидлаш кераккки, ҳамма жойда ҳам сунъий сут тайёрлаш технологиясига тўла амал қилинаяпти, деб бўлмайди. Илмий технология бузилса, унинг сифати паст бўлади ва бузоқлар истеъмол қилганда кутилган натижалар олинмайди.

Шунинг учун сунъий сут тайёрлаш технологиясига қисқача тўхталиб ўтиш мақсадга мувофиқ: 100 килограмм қуруқ аралашма тайёрлаш учун 24—34 килограмм шрот, 25—27 килограмм арпа, 35—38 килограмм маккажўхори уни, 5 килограмм гидролиз заводларидан чиққан ачитқи ем, 6 килограмм беда уни, 1—1,5 килограмм бўр ва 600 грамм туз олиб қориштирилади. Кейин унга қаймоғи олинган сут, сув, балиқ мойи, террамицин ва микроэлементлар (кобальт хлорид, марганец, сульфат оксиди, мис, темир, йодли калий) қўшилади.

Сунъий сут АЗМ-0,8 агрегатида тайёрланади. Унинг технологик жараёни қуйидагича: агрегат қориштиргичига 400 литр сув (иссиқ бўлгани яхши) қуйилади ва унинг устидан шнек ёрдамида 100 килограмм омихта ем қоришмаси солинади. Қоришма 85—90 даража буғда иситилади ва қориштиргич паррагини ишлатиб қўйган ҳолда бир соат давомида аралаштирилади. Кейин қоришма 75—70 даражага тушгунча совутилгач унга 300 литр қаймоғи олинган сут қўшилади. Аралашма ҳарорати 50 даража бўлганда унга ёғ қўшимчалари ,антибиотик ва микроэлементлар солиниб, эмульгатор насоси ёрдамида аралаштирилиб, эмульсияга айлантирилади. Аралашма ҳарорати 35 даражага тушганда эса бузоқларга берилади. Бузоқлар 11 кунлик бўлганидан бошлаб бундай аралашмага, яъни сунъий сутга ўргатилади.

Кейинги вақтда республикамизнинг кўпгина хўжаликларида соя уни асосида сунъий сут тайёрлаш йўлга қўйилмоқда. Бузоқларни боқишда қаймоғи олинмаган сутнинг 50 процентини шундай сут билан алмаштириш уларнинг ҳар боши ҳисобига 175 килограмм сут тежаб қолиш имконини беради. Сут ўрнини босувчи озуқа, яъни сояга кетган харажат ҳар бош бузоқ ҳисобига 37 сўмни ташкил қилади.

Ҳар бир хўжаликда сунъий сутни мунтазам тайёрлашга эришиш учун қуйидаги тадбирларни амалга ошириш зарур:

1. Йилига 20—30 гектар майдонга соя экишни режалаштириб, олинган ҳосилдан фақат сунъий сут тайёрлаш учун фойдаланиш. Бундан ташқари республика ёғ-мой корхоналаридан соя шротини сотиб олиб, шу мақсадда ишлатиш ҳам мумкин;

2. КДУ-2 агрегатидан соя ёки соя шротидан майда ун (унни элаб, кераклигича тортилади ва идишларга солинади) тайёрлаш керак;

3. Олдиндан зарур қўшимчалар: гидролиз қилинган шарбат (қанд миқдори 30 процентдан кам бўлмаган) ёки саноат қанди, бўр, ош тузи, тривитамин, антибиотиклар (бацихилин) ва микроэлементлар тайёрланади. Гидролиз қилинган шарбатни Янгийўл, Андижон ва Фарғона биохимия заводларидан олиш мумкин.

Янги тайёрланган сунъий сут бузоқларга иссиқ ҳолда (35—38 даража) берилади. Бир килограмм суюқ сунъий сут таркибида 0,22 озуқа бирлиги ва 42 грамм ҳазм бўладиган протеин бор.

Бузоқларни боқишда қуйидагиларга амал қилиш зарур. Улар 10 кунлик бўлгунча онаси билан бирга сақланиб, оғиз сути эмиши керак. Бузоқлар суюқ сунъий сутга туғилганининг 11-кунидан бошлаб ўргатилади. 20 кунлик бўлгунича уларнинг ҳар бирига суткасига 4,5 килограмм табиий сут, 1,5 килограмм сунъий сут бериш зарур. Учинчи ўн кунликда табиий сут ва сунъий сут миқдори 3 килограммга етказилади. Тўртинчи ўн кунликда табиий сут миқдори 2,5 килограммгача камайтирилиб, сунъий сут нормаси 3,5 килограммгача оширилади. Шунга мувофиқ бешинчи ўн кунликда улар 1,5 ва 4,5 килограммни ташкил этади. Олтинчи ўн кунликдан бошлаб бузоқларга табиий сут бериш тўхтатилиб, сунъий сут ичириш давом эттирилади. Бунда ҳар бир бузоққа ичирилган кунлик сунъий сут 5 килограммни, у 90 кунлик бўлгач эса истеъмол қилинган сунъий сутнинг умумий миқдори, нормада кўзда тутилганидек, 315 килограммни ташкил этади.

Бузоқларни сунъий сут билан боқишга аста-секин ўтиш уларнинг ҳазм қилиш органларига салбий таъсир этмади.

Булардан ташқари, соя уни асосида тайёрланган сунъий сут қўй-эчкиларнинг қўзи ва улоқларини парвариш қилишда ҳам фойдали. Чунки республикамиз шароитида қурғоқчилик йиллари қишлов жуда ҳам қийин ўтади. Шундай вақтларда молларнинг кўп қисми ориқ ва камсутли бўлиб, ўз болаларини тўйдириб озиқлантира олмайди. Институтимизда сўнгги йилларда камсутли эчкилардан туғилган ва етим улоқларни соя уни асосида тайёрланган сунъий сут билан боқиш бўйича тажрибалар олиб борилмоқда. Дастлабки ўтказилган илмий-хўжалик тажрибаларида яхши натижалар олинди.

Кўрамизки, чорвачилик хўжаликларида сунъий сут тайёрлашга етарли аҳамият берилса, бу иш илмий тавсияларга амал қилинган ҳолда йўлга қўйилса, сут дарёсига барака киради, ёш молларнинг нобуд бўлиши камаяди, уларнинг келгусидаги маҳсулдорлиги яхшиланади ва пировардида хўжаликларнинг рентабеллиги ошиб боради. Айни пайтда озиқ-овқат таъминоти сезиларли яхшиланади.

К. КАРИБАЕВ,
Ўзбекистон чорвачилик илмий тадқиқот институти молларни озиқлантириш бўлимининг мудири, қишлоқ хўжалик фанлари доктори, профессор.

Орджоникидзе районидаги «Коммунист» колхози чорвадорлари пудрат асосида иш юритиб, яхши натижаларга эришмоқдалар. Янги усул сут-товар фермасида тартиб-интизомни мустаҳкамлаш, тармоқ маҳсулдорлигини ошириш имконини бераяпти. Заҳро, Тожихон ва Умида Аҳмедова оилавий пудрат усулида ишлашаяпти. Улар бу йил 23 бош говмишни парваришлаб, давлатга 175 тонна сут топширишга аҳд қилишган. Сигирларни илғор рацион асосида боқиб, кўпроқ сут соғиш пайдо бўлишаётир.

СУРАТДА: пудратчи оила аъзолари.

М. НУРИДДИНОВ фотоси.

Риштон районидаги «Ўрикзор» совхози боғларида пишиб етилган меваларни саранжомлаб олиш авжида. Ўзаро социалистик мусобақада Собир Исмоилов бошлиқ бригада пешқадам. Аҳил коллектив ҳозиргача эл дастурхонига 16 тонна гилос, 80 тоннадан зиёд ўрик етказиб берди. Ўрик топшириш давом этмоқда. Бригада аъзолари 71 гектар ўрикзордан 140 тонна ҳосил олишни кўзлашган. Хўжаликда тайёрланаётган мева-чевалар Москва ва республикамиз пойтахти, бошқа шаҳарлар ҳамда саноат марказлари аҳолисига юборилмоқда.

СУРАТДА: илғор бригада ишчилари Илҳом Раҳимов (чапда) ва Муҳаммадали Маҳмудов жўнатишга ҳозирланган ўрикни кўздан кечиришаяпти.

Ҳ. МЕЛИБОЕВ фотоси.

ОНА-ВАТАН БЎЙЛАБ

ФРУНЗЕ. Иссиқкўл бўйидаги Балиқчи виночилик совхоз-комбинатининг олдинги вино цехи ҳозир минерал сув ишлаб чиқармоқда. Қора-Коо қишлоғидаги қайноқ сув булоғидан «Барбулоқ» минерал суви ишлаб чиқарилмоқда. Бу сув таркиби жиҳатидан Железноводскдаги машҳур «Славяновская» ва «Смирновская» сувига ўхшашдир. Республика аҳолиси ва курорт зонаси меҳмонларига манзур бўлган ана шу сувдан савдо тармоқларига йил охиригача ўн миллион шишадан кўпроқ етказиб берилади. Шишаларга сув қуядиган иккинчи линия ишга туширилгач, минерал сув ишлаб чиқариш икки баравар кўпаяди.

* * *

СОВЕТ ГАВАНИ (Хабаровск ўлкаси). СССР Денгиз флоти министрлигига қарашли маҳаллий кема ремонти заводи мутахассислари ташкил этган кооператив шаҳар телеательесининг катта рақобатчисига айланди. Корхонадан ижарага олинган бинода кечқурун иш сменасидан сўнг устахона очилади. Буюртмачилар ремонт сифати яхшилигини тасдиқладилар. Кооператорлар ҳисобдан чиқариб ташланган узеллар ва деталлардан телевизорлар ва радиоприёмниклар, магнитофонларни стендда текшириш учун аппаратлар ясадилар. Бажариладиган ишлар нархи давлат маиший хизмат корхоналарида кўзда тутилган прейскурантдан юқори эмас.

* * *

РЯЗАНЬ. Медицина институтининг врачлари ва олимлари Рязанда очилган «Пульс» кўп профилли кооператив поликлиникада беморларни қабул қилмоқдалар. Истаган киши маълум ҳақ эвазига малакали маслаҳат ва тиббий ёрдам олади. Медиклар поликлиникада замонавий диагностика ускуналаридан фойдаланмоқдалар. Кооперативда яқин орада мутахассис врачлар ва медицина ҳамшираларининг беморлар уйига бориб хизмат кўрсатишларини йўлга қўйиш кўзда тутилмоқда. Ҳозир Рязань областида аҳолига турли хизмат кўрсатадиган юздан ортиқ кооператив ишлаб турибди. Маҳаллий Советлар ижроия комитетларининг кўпчилиги кооперацияни ривожлантиришга фаол кўмаклашмоқда.

* * *

МОСКВА. Москванинг Богдан Хмельницкий кўчасидаги «Букинист» магазинида китоблар ломбарди очилди. Бу ерда билимларнинг ҳамма соҳаларига оид қадимий китоблар, яхши сақланган бадиий адабиёт қабул қилинади. Ишнинг бундай шакли эски нашрларнинг ихлосмандларига ломбардга қўйилган ана шундай китоблардан фойдаланиш имконини беради. Кейинчалик китоб эгаси уни қайтиб олмаса, китоб букинистик ким ошди савдосига қўйилади.

* * *

КОСТРОМА. Биродарлашган совет шаҳарлари харитасида яна бир тўғри чизиқ тортилди. Костромада ана шу қадимий рус шаҳри билан Югославиянинг Цетинье шаҳри ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик шартномаси имзоланди. Югославиядаги федератив республикалардан бири — Черногориядан келган делегация Кострома меҳнат коллективларининг турмуши, областда қайта қуришнинг бориши билан танишди. Делегация маҳаллий тарих-меъморлик музей-қўриқхонасида бўлди, Кострома рассомлари кўргазмасини бориб кўрди. Шартнома кўргазмалар, янги фильмлар, китоблар ва журналларни айирбошлашни, тажриба ўрганиш учун бир-бирларининг ҳузурига боришни кўзда тутади. Югославиянинг Цетинье шаҳри Кострома билан биродарлашган бешинчи хорижий шаҳардир. Кострома Польша, Болгария, Финляндия ва Буюк Британиядаги шаҳарлар билан биродарлик алоқалари ўрнатган.

(ТАСС).

Ховос районидаги «Октябрь 70 йиллиги» совхозида беданинг учинчи ўрими қизғин олиб борилмоқда. Бу ишда Аъзамжон Раҳимов бошлиқ 4-звено аъзолари бошқаларга ўрнак бўлишаяпти. 36 гектар майдонда беда ўстираётган аҳил коллектив бу йил олти марта ўриб олишни мўлжалламоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Илғор механизатор Одил Солиев. 2. Ўрим пайти.

У. ҚЎШВОҚОВ фотолари.

ХУШХАБАРЛАР

Қува район матлубот жамияти бошланғич партия ташкилоти, касаба союз комитети билан ҳамкорликда қишлоқ меҳнаткашларига хизмат кўрсатиш юзасидан конкрет тадбирлар ишлаб чиқдилар. Унга мувофиқ колхозчи ва хизматчиларга кўрсатиладиган хизмат босқичма-босқич назорат қилиб борилади. Пахта йиғим-терим даврида барча савдо муассасалари сирғалувчан график асосида ишлашга ўтади.

Бутуниттифоқ социалистик мусобақасига биринчилардан бўлиб қўшилган мазкур коллектив аъзолари хизмат кўрсатишнинг илғор усул ва услубларидан кўнгилдагидек фойдаланишлари туфайли план-топшириқларини мунтазам ошириб бажармоқдалар. Ярим йиллик товар реализацияси плани ҳам ортиғи билан адо этилди.

И. СОЛИЕВ.

* * *

Халқ депутатлари Сусам қишлоқ Совети территориясида сайловчилар наказлари асосида бир қанча турар-жой, маданий маиший хизмат кўрсатиш муассасалари қад ростлади. Жумладан, кейинги бир йил ичида 90 ўринли болалар боғчаси ва ясли очилди, иккита умумий овқатланиш муассаси ташкил топди.

Аҳоли топшириқларини бажаришда депутатлардан С. Йўлдошев, Т. Тўраев ва М. Хўжаёровларнинг ҳиссаси катта бўлмоқда.

М. ҚАЮМОВ.

АГИТБРИГАДА КЎМАКЛАШМОҚДА

Пешку районидаги «Жонгелди» қоракўлчилик совхозининг 1-фермаси меҳнатчилари учун Бухоро область комсомол комитети агитбригадасининг келиши чинакам воқеага айланди. Очиқ майдонда ўрнатилган кўчма саҳнада катта концерт бўлиб ўтди. Сўнгра эса артистлар ҳам, томошабинлар ҳам қизғин суҳбатда қатнашдилар. Ёш чўпонлар мамлакатимизнинг турли чеккаларидаги тенгдошлари қандай меҳнат қилиб, дам олаётганликларидан хабардор бўлдилар. Улар меҳмонларга ўз ишлари ҳақида ҳам сўзлаб бердилар.

Ферма яқинидаги овулда ҳозирги кунда жуда кўплаб йигит ва қиз яшамоқда. Бу ерда қизиқарли нарсаларнинг ўзи кам, ҳатто клуб ҳам йўқ. Фақат аҳён-аҳёндагина бу ерга кўчма кино келади. Газета ва журналлар жуда кечикиб олиб келинади. Артистлар, соғлиқни сақлаш ходимлари бу ерда камдан-кам бўлишади.

Ёш қоракўлчилар область комсомол комитети ходимлари билан хайрлашаётганларида «бизга ёрдам беринг», деб илтимос қилишди. Улар билдирган истакларнинг кўпчилиги контролга олиниб, область комсомол комитети амалий ишлар планига киритиладиган бўлди.

МУСТАҚИЛЛИК САМАРАСИ

Наманган районидаги Орджоникидзе номли колхознинг Л. Қирғизов бошлиқ бригадаси деҳқонлари пахтазорларни зарарли ҳашаротлардан асраш учун пахта майдонларининг ўндан бир қисми — етти гектар ернинг баҳридан ўтдилар. Пайкал четлари ва йўл бўйларида трихограммани кўпайтириш учун кичик қўриқхоналар ташкил этилди.

— Биз илгари ҳам заҳарли химикатларга шубҳа билан қарардик, аммо юқоридан берилган кўрсатмани бажаришга мажбур эдик, — деди бригадир. — Энди эса хўжалик жиҳатидан мустақил бўлганимиздан кейин биологик методга тўла ўтдик. Бу эса ўсимликларга ҳам, ерга ҳам, одамларга ҳам фойдали.

Қайта қуриш чорраҳаларида

ХЎЖАЛИК ҲИСОБИ БИЛАН СИНАШ

«Партия XX съезди» совхози ташкил этилганидан буён ўнлаб йиллар давомида кўпгина мукофотларга сазовор бўлган. Жумладан, Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан тақдирланган. Банк счётида эса фақат қарз ёзилган эди. Бу қарз баъзан 15 миллион сўмдан ошиб кетарди.

Ҳозир эса хўжаликнинг ўз маблағи бор. Унинг оборот маблағи салкам ярим миллион сўмни ташкил этади. Деярли бир ярим йил ичида — жуда қисқа муддатда ана шундай ўзгариш юз берди.

Совхоздаги бу ўзгаришларни коллектив айнан бир ярим йил олдин директор бўлиб келган Сайдулло Йўлдошев номи билан боғламоқда.

Ишчи Алибек Тошкентбоев айтганидек: «Битта калла яхши, иккитаси ундан ҳам яхши. Доно одамлар кўп, улар ҳам ҳозирги ибора билан айтганда, кўпчилик бўлиб бамаслаҳат иш қилишни ёқтиришарди. Натижаси эса... Сайдулло шунчаки ақлли хўжайин эмас, у чинакам хўжайин!»

Ишчининг бу таърифини Сайдулло Усмоновичга айтганимда, у маъюс табассум қилиб, қуйидаги мазмунда гапирди:

— Совхознинг хўжайинлари ёмон бўлганлиги учун хўжалик ўтириб қолгани йўқ, балки уларга хўжалик юритиш имкони берилмагани учун совхоз қарздор бўлиб қолган. Ҳозир эса замон ўзгарди. Менинг кўрсатмаларимга «юқоридан» ҳеч ким аралашмайди, шошилинч буйруқлар бермайди. Планнинг бажарилишини талаб қилишади, албатта, лекин бажариш учун қандай иш тутаётганлигимиз ва нима қилаётганлигимиз билан ҳеч кимнинг иши йўқ.

Ҳозир июль ойининг учинчи ярми — ҳосил тўплаш даври. Бундан икки йил олдин комиссиялар қаторлашиб кетарди: РАПОдан, область агросаноат комитетидан, райкомдан, обкомдан... деҳқонларни контрол қилиб, уларга ақл ўргатишга ҳаракат қиладиган ташкилотлар ва идораларнинг ҳаммасини санаб тугатиб бўладими? Ҳозир эса осойишталик. Ҳеч ким асабингизни бузмайди. Фақат қўшни хўжаликдан ўзаро текшириш учун келишларини кутмоқдамиз. Бу бутунлай бошқа гап. Қўшни хўжаликдан пахтакорлар, пахта усталари келишади, улар бирор амалий гапни айтишади.

Ростини айтганда, марказий Фарғона ерларида хўжалик юритиш осон эмас, ер — қумлоқ, катта-катта участкалар Сирдарёнинг қадимий ўзанида жойлашганлиги учун тошлоқ ерлардан иборат. Бундай ерларда пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан қандай қилиб мўл ҳосил олиш мумкин? Фарғона водийсининг унумдор ерларидан бу ерга кўчиб келган дастлабки кишилар янги шароитга қийинчилик билан кўникдилар. Қийинчилик ҳам гапми, Марказий Фарғона ерларини ўзлаштириш бошланганидан сўнг неча йиллар ўтгач, эндигина мўл ҳосил олишга қодир бўлган деҳқон кадрлар етишиб чиқди. Аммо маъмуриятчилик-буйруқбозлик системаси улар ўзларини кўрсатишларига имкон бермасди. Хуллас, муваффақиятсизлик олдиндан белгилаб қўйилган эди.

Одамлар чарчашди, буйруқлардан, шиорлардан, ёмон турмуш шароитидан, зарур ишларни қилолмаганларидан чарчашди.

Агар директор расмий бошлиқ бўлиб қолмай, ҳақиқий раҳбар бўлишни хоҳласа, коллективнинг ўз кучига ишонишга, ўзи хоҳлаганча яшаб ва меҳнат қилиш имкониятига ишонишга мажбур қилиши керак, — директорнинг программаси ана шундай бўлиши лозим. Одамларсиз, уларнинг доимий мадади ва ёрдамисиз бу хўжасизлик ва масъулиятсизлик, ўғрилик ва лоқайдлик ботқоғини ҳеч ким қурита олмайди.

Сайдулло Йўлдошев бунга муваффақ бўлганга ўхшайди. Бу ишда унга хўжалик ҳисоби ёрдам берди, бу усул аста-секин барча бўлинмаларга жорий этилмоқда.

— Хўжалик ҳисоби бўлмаса, умумий моддий жавобгарлик бўлмаса, коллективнинг ўзи ҳам бўлмайди, мен бунга юз фойиз ишонаман, — дейди директор. —Бунингсиз одамларнинг жипслашмаган, шунчаки бир тўдаси бўлади. Улар фақат ёнма-ён ишлайдилар холос. Бунга меҳнатга ҳақ тўлашда мавжуд бўлган текисчиликни ҳам қўшадиган бўлсангиз, ҳеч кимнинг ҳеч нарса билан иши бўлмаганига ажабланмайсиз. Аҳволни ҳеч қандай лекция ва суҳбат билан ўнглаб бўлмайди. Бунинг устига лекция ва суҳбатлар ҳам қуруқ расмиятчиликка айланиб қолган эди.

Қишлоқ хўжалигида хўжалик ҳисоби, энг аввало пудратдан иборат. Шунинг учун ҳам янги директор пудрат усулини зўр ғайрат билан жорий эта бошлади. Дастлабки йилда экинзорларнинг 20 процентида оилавий пудрат асосида деҳқончилик қилинган бўлса, ҳозир бу рақам 60 процентга етди. Кўриб турганингиздек, бир йил ичида уч баравар ортди.

Ўтган йили деҳқонларнинг 20 проценти ялпи пахта ҳосилининг учдан бир қисмидан кўпроғини етиштириб берди, энг муҳими — план бажарилди. Октябрь ойидаёқ далалар қалин қор остида қолганлигига қарамай, план уддаланди. Об-ҳавонинг инжиқлиги уларга тўсқинлик қила олмади. Пировард натижани кўзлаб иш тутиш топқирлик ва омилкорликни талаб қилди, шу сабабли пахтанинг ҳаммаси йиғиб-териб олинди. Бошқалар: шароит жуда оғир... Бундай кузни ҳатто қариялар эслашолмайди, деб нолиб, кўп йиллар давомида ўрганиб қолганларидек, ўзларининг ишга тайёр эмасликларини «табиат инжиқликлари»га тўнкаб юрганларида пудратчилар планни ўринлатиб қўйдилар.

Хўш, ундай бўлса, ўша одамларнинг ўзлари бу йил нима учун пудрат шартномасига имзо чекдилар? Ахир, эскичасига ишлаш осойишталроқ-ку. Келинг, бунга очиқ жавоб қиламиз: иш ҳақи бекиёс бўлди, ҳаваслари келди. Шунинг учун ҳам пудрат ҳақидаги шартномага имзо чекишаётганида ихтиёрий равишда ғайрат билан меҳнат қилиш, ҳар бир хато учун жавоб бериш мажбуриятини олишди. Энг муҳими — мустақил бўлишга аҳд қилишди. Мустақил иш тутиш — осон эмас, ахир улар итоаткорлик руҳида тарбия кўрганлар.

Хўжалик ҳисоби бошқарув ходимларини ҳам, механизаторлар, механика устахоналари ходимларини ҳам бошқача ишлашга мажбур қилди. Илгари хўжаликда қандай эди: совхоз балансида элликка яқин ҳайдов трактори бор эди; ерларни эса бошқа ташкилотлардан таклиф қилинган экипажлар ўз машиналари билан ҳайдаб берардилар. Ер сифатсиз шудгор қилинса ҳам, гектарига 19 сўм ҳақ тўланарди. Энди эса ерни колхоз механизаторларининг ўзлари шудгор қилишади, бу билан совхоз 60 минг сўмни тежаб қолмоқда. Ерларнинг сифатли ҳайдалиши деҳқонларга фойда. Хуллас, хўжалик бундан икки томонлама наф кўрмоқда.

Хўжаликда ҳал бўлмай келаётган яна бир ишни уддалашди. Чўлқуварлар ерларни «мендан кетгунча — эгасига етгунча» қабилида тайёрлаётганликларини айтсам, бу ҳеч кимга сир эмас. Хўш нима қилиш керак? Ахир бу ерларни текисламай бўлмайди. Мелиораторларга буюртма бериш қимматга тушади. Бунинг устига деҳқонлар ҳозир уларга ишонишмайди, лўттибозлар ва юлғичлар деб аташади. Ўзлари текислашсинми? Ахир қўлда текислаб бўлмайдику. Машина сотиб олиш учун эса пул йўқ.

— Ер текислайдиган отряд ташкил қиламиз, — деди директор умумий йиғилишда. — Машиналар сотиб оламиз.

— Қандай сотиб оламиз — деб бақиришди залдан.

— Банкдан қарз оламиз.

— Бериб бўпти: қарзимиз бошимиздан ошиб ётибди-ку.

Ҳар қалай қарз беришди. Аммо бу пулга бульдозер эмас, ўнта трактор ва улар учун керакли асбоблар сотиб олинди. Аслини олганда булар ҳам бульдозернинг ўзи, фақат нархи бошқача. Ҳар бир трактордан 6 минг сўм тежаб қолинди.

Ҳозир эса совхознинг мелиораторлар отряди тинимсиз ишламоқда. Уларнинг ташвиши ошиб-тошиб ётибди. 4600 гектар экинзорни яхшилаш ҳазилакам гап эмас, Шу майдоннинг деярли учдан икки қисмига ҳар йили пахта экилади.

Бир ярим йил ичида хўжаликда кўп иш қилинди. Чамаси бутун олдинги даврдагидан ҳам кўпроқ иш бажарилди. Лекин ҳали олдинда иш кўп. Бироқ одамлар ҳозир ундан қўрқмайдиган бўлиб қолишди — кайфият ўзгарди.

Олдинги даврда бўлганда дангасалар ва текинхўрларнинг назарида арзимайдиган иш бўлиб туюлган бу йилги баҳорда қилинган ишларни уддалаб бўлармиди? Хўжалик ички йўллари ва совхоз ўртасидан ўтган автомобиль йўли четларига 250 минг туп терак кўчати ўтқазилди. Дала шийпонларига эса ўн минг туп ток қаламчаси экилди.

— Нега бундай қилдингиз? Бу ноўрин саволимга директор:

— Чиройли бўлади, — деб жавоб қилди.

Гап чиройда эмаслигини тушундим. Гап шундаки, бир неча йилдан кейин тераклар катта бўлиб, қурилишга яраб қолади. Унгача болалар мактабга теракзор хиёбонидан қатнайдилар.

Ю. БОНДАРЕНКО,
ЎзТАГ мухбири.
Андижон области.

Долзарб мавзуда суҳбат

ИЖАРА ПУДРАТИ: НАЗАРИЙ ВА АМАЛИЙ ЖИҲАТЛАР

Кейинги пайтларда тез-тез ишлатиладиган бу ибора республикамиз учун янгилик. Маълум бўлишича, мамлакатимизнинг бошқа жойларида бу борада анча-мунча тажриба тўпланган. Уни умумлаштириш, кўпчиликнинг мулкига айлантиришни баайни социалистик экономикамизнинг табиати тақозо этади. Шунинг учун ҳам Агросаноат комплексини бошқариш Бутуниттифоқ олий мактаби ижара пудратининг назарий ва амалий масалаларига бағишлаб ўн кунлик семинар уюштирди. Унда Тошкент қишлоқ хўжалиги институти қишлоқ хўжалиги корхоналарида ишлаб чиқаришни ташкил этиш кафедраси мудири, иқтисод фанлари кандидати, доцент Б. РАҲИМОВ ҳам иштирок этди. Мухбиримиз суҳбатининг мавзуи семинар таассуротлари ҳақида бўлди.

— Бори Раҳимович, ижара пудратининг моҳияти нима, лўнда таъриф беринг.

— Ижара пудратида ҳам шартнома бўлади. Унга кўра бир томон (ижарага берувчи) муайян тўловга қараб, иккинчи томон (ижарачи)га вақтинча фойдаланишга ишлаб чиқариш воситалари, буюмларни бериб туради. Ижарага берилган нарсалардан фойдаланиш муддатлари, шартлари, ижара тўлови ҳажми, тўлаш тартиби — ҳамма-ҳаммаси шартномада келишиб олинади. Ижарачи ўзи қабул қилган нарсалардан фойдаланишда тўла мустақилликка эга. Қачон ишлаши ва дам олиниши, ишлаб чиқариш технологиясини, интизомни таъминлашдаги чораларни ўзи белгилайди. Пудратнинг бошқа шаклларидан алоҳида ажралиб турган бир томони шуки, ижарачи етиштирилган маҳсулотни сотишдан келган тушумнинг маълум қисмини эмас, ҳаммасини олади. Ана шу тушум эвазига ижара тўловини амалга оширади, қишлоқ хўжалиги корхоналари, бошқа ташкилотлар ва шахслар хизматига ҳақ тўлайди, истеъмол қилинган моддий ресурсларнинг ўрнини тўлдиради, ўзининг истеъмол ва жамғарма фондини вужудга келтиради.

Шундай қилиб ижарачи ходимлар ўз меҳнати ва даромадининг тўла хўжайинларидир. Бунда, агар шартнома мажбуриятлари ва амалдаги қонунчилик бузилмаса, ижарачи фаолиятига бошқа ташкилотлар, раҳбар идоралар ва шахслар аралашишмайди...

— Лекин шу ўринда гапга аралашса бўладими! Бизнинг жамиятда ерни қандай ижарага олиш мумкин! Газетхонларимизга тушунарли бўлиши учун содда таърифлаб беринг.

— Қишлоқ хўжалигининг иши ер билан. Мамлакатимизда ер фақат давлатнинг мулки ҳисобланади. Бу деганимиз: ҳеч ким, ҳеч қайси идора ёки ташкилот ерни хусусий мулк каби эгаллай олмайди. Хўжаликлар экин майдонини бирор муддатга ёки муддатсиз фойдаланишга оладилар. Ҳозирча мамлакатимизда ернинг баҳоси йўқ. Шунинг учун ҳам социализмда ер учун ижара тўловини белгилаш тартиби капитализмдагидан фарқ қилади. Ернинг муайян баҳоси йўқлиги туфайли ундан фойдаланиш тўловини шу ерда етиштирилган маҳсулотни сотишдан олинадиган фойда орқалигина белгилаш мумкин. Бошқа ишлаб чиқариш воситалари (техника, бино, асбоб-ускуна)дан фойдаланганлик учун ижара тўлови амортизация харажатлари суммаси даражасида ундирилади. Агар пудратчи чорвачилик маҳсулоти етиштирса, ижара тўлови ерга ҳам, молларга ҳам пландаги фойдадан келиб чиқиб ҳисобланади.

— Албатта, Москвадаги семинарда бевосита хўжаликларнинг вакиллари ҳам гапиришгандир. Бирор коллектив тажрибасидан айтиб беролмайсизми!

— Бажонидил. Орлов области, яна иккита район, 8 та хўжалик тажрибаси суҳбатимизга мавзу бўлди. Москва областининг Ступин районидаги «Партия XV съезди» совхозида «Залуги» кооперативи тажрибаси ҳақида унинг раиси Ю. И. Краснов гапириб берди. Улар 1987 йилда ижара пудратига ўтишибди. Мазкур кооператив 125 бош зотдор бузоқни боқиш учун 105 гектар экинзорни, бузоқхонани совхоздан ижарага олишган. Хўжалик кооперативга 2 та МТЗ-80 тракторини ва зарурий техникани берган. Ижара тўловини ҳисоблашни кўрсатилган экин майдонида етиштириладиган озуқа билан таъминлаш мумкин бўлган моллар бош сонини аниқлашдан бошлашибди. Бунда далаларнинг реал ҳосилдорлиги ҳисобланган озуқага эҳтиёж эса шу гуруҳдаги молларни озиқлантиришнинг белгиланган нормасидан келиб чиқиб аниқланган.

Ҳисоб-китоб шуни кўрсатибдики, 16 гектарга дон, 40 гектарга кўп йиллик ўт экилганда ва 39 гектар яйлов бўлганда 125 та бузоқни йил бўйи тўқ ҳолда сақлаш мумкин. Яйловда боқиш даврида (май ойидан октябргача) эса яна 30 та бузоқ қўшиш мумкин. Шундай ҳолатда йиллик семириш 283 центнерни ташкил этади. Кооператив ҳар бири 350 килограммга етган бузоқларни совхозга семиртирилган ҳар центнер эвазига 214 сўмдан сотади.

Шундай қилиб, кооператив ҳамёнига келиб тушган пул (283ц Х 214 сўм) 60.562 сўмни ташкил этган. Мол сақлаш харажати — 51.797 сўм, жумладан озуқа билан бирга моддий сарфиёт — 33.544 сўм, иш ҳақи — 11.320 сўм, қўшимча харажатлар 6.933 сўм бўлди. Демак, бузоқ боқишдан 8.765 сўм фойда кўрилган. Шу пул экинзор ва бузоқ учун ижара тўловини ташкил этади. Унга бузоқхона ва техникадан фойдаланилганлиги учун бериладиган 1.000 сўм ижара тўлови қўшилади. Бундан келиб чиқадики, ушбу кооператив йиллик ижара тўлови 9.765 сўмни ташкил этаркан. Агар кооператив қўшимча техника ёки бошқа воситалар олса бу миқдор кўпайиши мумкин. Ёки аксинча.

— Бир савол. Ижарачи маълум босқичда белгиланган юмушни бажаришга улгуролмаслигига кўзи етди, дейлик. Шундай ҳолларда ёрдамчиларни чорлаши мумкинми!

— Ҳа, масаланинг бу жиҳати ҳам ҳисобга олинган. Зарурат туғилганда муваққат ходимларни меҳнат шартномаси асосида жалб этиши мумкин. Бунда вақтинча ишлаган кишилар ижарачи фойдасини тақсимлашда қатнашмайдилар ва кўрилган зарарга жавоб бермайдилар. Уларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш ҳажми ўша ишни қишлоқ хўжалиги корхоналарида амал қилиб келаётган нормалар, тарифлар ва нархларда белгиланади. Агар ходим ижара коллективида доим ишласа, у мазкур коллективга аъзо бўлиши ёки у ерда меҳнат шартномаси асосида ишлаши мумкин.

— Озиқ-овқат маъмурчилигига эришишнинг энг қисқа ва ишончли йўли ижара пудрати эканлиги Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида яна бир бор таъкидланди. Редакциямизга бу янги усулни қабул қилган коллективлардан хушхабарлар келиб турибди. Булар ҳаммаси яхши. Лекин нега энди ижарачи хўжаликлар ва бўлинмалар сонини кескин кўпайтириш мумкин эмас!

— Бу фикрингизга қўшилолмайман. Май ойининг ўрталарида КПСС Марказий Комитетида бўлган учрашувда бир гап алоҳида уқтирилганди — уни биз иштирок этган семинарда ҳам таъкидлашди. Моҳият шундаки, ижара пудратига тушуниб-тушунмай ёппасига ўтишга йўл қўйиб бўлмайди. Яъни, бу янгиликнинг аҳамиятини тўла англамай йигирмата хўжалик шу усулга ўтганидан кўра иккита колхоз ёки совхозда масала мағзи чақилган ҳолда ижара пудратини қабул қилишгани афзал. Нафақат коллективларнинг раҳбарлари, балки бевосита моддий неъмат яратувчилар — оддий аъзолар сифатли маҳсулот етиштиришдан, пировард натижанинг чўғли бўлишидан манфаатдорликлари таъминланмоғи лозим. Агар хўжаликни бошқаришнинг ана шу механизми аниқ йўлга қўйилса умум ишига фойдали бўлади. Истиқболли усулнинг афзалликларини кенг тушунтиришда оммавий ахборот воситаларининг ўрни алоҳида. Биз, олимлар ҳам бевосита хўжаликларга бориб бу янгиликни халққа тарғиб қилиб келаяпмиз. Хуллас, ҳаммамиз бир ёқадан бош чиқарсак самарадорлик ошади.

Суҳбатни Ш. ЖАББОРОВ ёзиб олди.

Марҳамат районидаги Куйбишев номли колхоз жорий йилдан бошлаб ғўзанинг «Андижон—13», «Қирғизистон—3» навлари, шунингдек маккажўхорининг югославиялик селекционерлар яратган нави ўстирилиб, уруғлик олинадиган хўжаликка ихтисослаштирилаяпти. Бу борада қардош Қирғизистоннинг Ўш области деҳқонлари уларга яқиндан ёрдам бермоқдалар. Айни кезларда ҳар иккала экин агротехника қоидалари асосида парвариш қилинаётир. Колхоз бу йил давлатга жами 5.400 тонна маҳсулот, шу жумладан камида 2000 тонна уруғлик пахта, 360 тонна қаҳрабо дон топширади.

СУРАТЛАРДА: 1. Ўш область Аравон районидаги «Янгийўл» колхозининг пахтачилик бригадаси бошлиғи Иброҳим Орифжонов (чапда) ва Куйбишев номли колхоз бригадири Шокир Раҳимов ғўза ривожини кўздан кечиришаяпти. 2. Хўжалк бош агрономи Зариф Шарипов ва районлараро уруғчилик инспекциясининг назоратчиси Анна Филиппова маккажўхоризорда.

Р. АШУРОВ фотолари. (ЎзТАГ).

ЭКОНОМИКА ЯНГИЛИКЛАРИ

КОЛХОЗДА ҚАНДОЛАТЧИЛИК

Шофиркон районидаги Куйбишев номли колхозининг кондитер цехи қадимий рецептларга мувофиқ шарқ қандолатларининг дастлабки туркумини ишлаб чиқарди. Цехдаги ишлаб чиқариш ҳажми бутун бир фабрика ҳажмидан қолишмайди. Район савдо тармоғига ўн тонна ялпизли карамель, беш тонна хушбўй парварда, уч тонна кунжут солинган ваниллли ширинлик келтирилган.

— Биз маҳсулот турини ўн хилга етказмоқчимиз, — деди цех мудири Н. Қаҳҳоров. — Кўпгина халқ рецептлари унутиб юборилган, биз уларни қайта тиклашга ҳаракат қиламиз. Келгусида фақат районимиз эмас, бутун область савдо тармоғига маҳсулот етказиб беришни мўлжалламоқдамиз.

ВАҚТДАН ЎЗИБ

«Чирчиксельмаш» заводи иккинчи ярим йиллик шартнома мажбуриятларини графикдан барвақт бажаришга киришди. Бу корхона культиваторлари, ариқ қазиш агрегатлари, бошқа маҳсулотлари кўпгина иттифоқдош республикаларда жуда харидоргирдир. Завод коллективи май ойидаёқ маҳсулот етказиб бериш шартномаси ярим йиллик топшириғини уддалади, ишчиларнинг кўпчилиги отпускага кетадиган ёз ойлари учун замин тайёрланди. «Чирчиксельмаш» тамғаси қўйилган буюмлар Арманистон, Грузия, Белоруссия, РСФСРга жўнатилди.

(ЎзТАГ).

СИБИРЛИКЛАР ДАСТУРХОНИГА

Яқинда Кемерово—Урганч авиалинияси ишга тушди. Юк самолётларининг азамат учувчилари Хоразм областидаги Шовот райони серҳосил дала ва боғларида етиштирилган ноз-неъматларни сибирликлар дастурхонига етказиб бермоқдалар.

Шовот райони ва «Кузбассуголь» бирлашмаси ҳамда Ғарбий Сибирь металлургия комбинати раҳбарлари ўртасида имзоланган дўстлик шартномаси янги авиалиниянинг очилишига сабаб бўлди. Ҳозир самолётлар Кемерово области ҳамда Шовот районида юкларни жўнатиш ва қабул қилиш юзасидан белгиланган график бўйича мунтазам учмоқдалар. Ҳаво лайнерлари Хоразмга қурилиш материаллари келтириб бу ердан сабзавот ва мева, полиз маҳсулотлари олиб кетмоқдалар.

— Яқинда мева ва полиз маҳсулотлари ортган дастлабки вагонлар Кемерово областига жўнайди, — деди Шовот район Совети ижроия комитетининг раиси Б. Ражабов. — Қиш ва баҳорда эса сибирликларга мева қоқи ва мурабboси, сабзавот ҳамда қовун консервалари юборамиз.

...ПАХТАКОРЛАР КУТИБ ТУРОЛМАЙДИЛАР

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ ФАН-ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЁТИГА КЎМАКЛАШУВЧИ РЕСПУБЛИКА КЕНГАШИДАН

Аввал хабар берилганидек, 23 июль куни Тошкентда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Фан-техника тараққиётига кўмаклашувчи республика кенгашининг мажлиси бўлди.

Мажлис қатнашчилари залга киришдан олдин янги пахта териш машинасини яратиш идоралараро фан-техника марказида ишлаб чиқилган техника намуналарини кўздан кечирдилар. Кенгаш аъзолари, заводлар ва конструкторлик бюролари раҳбарлари, ихтирочилар машиналарни синчковлик билан ўргандилар, программа раҳбари академик А. Глушченкони: машинанинг техника-иқтисодий параметрлари қанақа, бу машиналар қандай тезликда ишлашга қодир, уларнинг орқага бурилиши учун қандай кенгликдаги майдон талаб этилади?... каби саволларга кўмиб ташладилар.

Булар шунчаки берилган саволлар эмас. Янги машиналар ҳаётга йўлланма оладими ёки улар шундай ҳолича — тажриба намунаси сифатида қолиб кетадими? — бу ана шу саволларга бериладиган жавобларга боғлиқ эди.

Идоралараро фан-техника маркази икки йилдан олдинроқ ташкил этилган бўлиб, унинг олдига аниқ вазифа қўйилган: 1990 йилгача тўрт қаторли янги пахта териш машиналарини, 1991 йилгача подборщикларнинг янги туркумини тайёрлаб бериши керак. Бунда мазкур машиналар жаҳон техника даражасига мос бўлиши шарт қилиб қўйилган эди.

Бундай машинанинг зарурлигига шак-шубҳа йўқ: ҳозирги туркумдаги терим машиналари Американинг «Жон Дир» фирмаси техникасидан, бошқа энг яхши намуналардан жиддий орқада қолмоқда, улар билан муносиб рақобат қилишга қодир эмас. Унумдорлигининг пастлиги ва пухта эмаслиги, қаторларда кўплаб хом ашёнинг нобуд бўлиши, ундан фойдаланишдаги ноқулайлик — буларнинг ҳаммаси пахтакорларга қўшимча қийинчиликлар туғдирмоқда.

Мана икки йил ҳам ўтди. Идоралараро фан-техника маркази ХС маркали тўрт қаторли машинанинг базавий моделларини таклиф этмоқда, ХФ маркасидаги бутун бир турдаги техниканинг синовлари ўтказилди, дефолиациясиз ишлайдиган уч қаторли машиналарни далага чиқазиш учун тайёргарлик кўрилмоқда. Улар ғўза тупларидаги ҳосилни поғонама-поғона териб олади. Бу янги агротехника усули ҳосилдорликни 7 центнергача кўпайтириш имкониятини бериши мумкинлигини синовлар кўрсатди.

Лекин, янги техниканинг шу даражада кўп ва хилма-хил бўлишига қарамай, залдан саволлар туша бошлади: ҳозиргача миллионлаб пул сарфлаб бўлган идоралараро фан-техника маркази умуман ўзини оқладими ёки йўқми?

Марказни ташкил этиш ўзини оқлади! Буни охир оқибатда марказ раҳбарлари концепциясига очиқдан-очиқ қарши чиқаётганлар ҳам тан олишди. 12 та тажриба-конструкторлик ташкилотлари кучларини бирлаштирган идоралараро фан-техника маркази кенг кўламда синовлар ўтказди, бир қатор оригинал техника ечимлари топилди, бундан буёнги олиб бориладиган ишланмалар учун асос яратилди. Бироқ... ҳозирча энг муҳими — рақобат қобилиятига эга бўлган машина йўқ.

Нега?

— Маблағлар кам, ишлаб чиқариш базаси жуда ожиз. Агросаноат давлат комитети янги машиналардан манфаатдор эмас, — А. Глушченконинг фикри шундай.

— Идоралараро фан-техника маркази ва унинг раҳбарияти энг яхши кучларни бир ерга тўплай олмади, ишлар А. Глушченконинг ўзи таклиф этган йўналишдагина олиб борилмоқда. Машиналарнинг янги намуналарини яратишнинг истиқболли, асосланган программаси ишлаб чиқилмаган, барча техникавий ечимлар «сийқаси чиққан йўлга» — вертикал шпинделга, пахта териш машинасининг анъанавий ишчи органига асосланмоқда, — оппонентларнинг эътирозлари шундай.

Бу далил-исботлар салмоқли, бунинг устига улар «Ташсельмаш» ишлаб чиқараётган туркум машиналар билан марказ яратган машиналарни таққослашга асосланган. Афсуски, ҳозирча тарозининг палласи туркум техника томонга босиб кетмоқда.

Мунозаралар шу даражада қизиб кетдики, раислик қилувчи йиғилганларга мунозара олиб бориш маданияти ҳақида эслатиб ўтишга мажбур бўлди.

— Машиналарнинг узелларини шунчаки қайта жойлаштириш муаммони ҳал этмайди, — Агросаноат давлат комитети вакилларининг принципиал позицияси ана шундай. — Ўзиюрар пахта териш машинасининг модели зарур. Ярим йилдан ортиқ бошқа қишлоқ хўжалиги ишларида фойдаланилган трактор терим мавсумигача яроқсиз ҳолга келади. Шундан сўнг ишда узилишлар бўлади. Техника тез-тез тўхтаб қолади...

— Бу иқтисодий жиҳатдан фойдасиздир. Бир йилда 15 кун ишлатиш учун машина яратиш кеpакмикин? — эътироз билдиришади идоралараро фан-техника маркази вакиллари.

— Ахир «Жон Дир» машинаси худди шундай...

— Биз ХФ-16 маркали ўзиюрар машинани тайёрладик. Уни бу йил синовдан ўтказамиз.

Ана шу луқмаларга қараб хулоса чиқариш мумкин: мураккаб вазият вужудга келган. Албатта, икки йил ичида сифат жиҳатидан янги машина яратиш амалда мумкин эмас. Идоралараро фан-техника марказини ихтирочиларнинг барча таклифларини қабул қилмасликда айбладилар. Лекин ундай эмас. Энг яхши таклифлар қабул қилинган. Қолганлари эса рад этилган. Истиқболсиз лойиҳалар билан шуғулланиш керакми, натижа бермайдиган лойиҳаларга пул сарфлаш керакми? Албатта, йўқ!

Лекин конструкторларнинг кучини бирлаштирувчи ташкилот сифатида тузилган марказ республикада мавжуд бўлган барча имкониятларни бир ерга тўплаб, ишга жалб этолмади. Бу эса ташвиш туғдиради. «Кибернетика» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси махсус лабораториясининг пневмопульсли машинани яратиш юзасидан беш йил мобайнида олиб борган қизғин иши салбий натижа билан тугади. Танланган мавзу истиқболсиз мавзу сифатида бекорга чиқарилди, лаборатория тарқатиб юборилди. «Ташсельмаш» конструкторлари ўз моделларини яратмоқдалар. Ихтирочилардан А. Туропов, А. Кожевников, А. Рустамовлар ўз ғояларини ибтидоий шароитларда амалга оширишга ҳаракат қилишмоқда. Бу нарса нимага олиб келди? Кучларни, илмий тафаккурнигина эмас, балки кўпгина маблағларнинг ҳам сочиб юборилишига олиб келди.

Хуллас, деҳқонларнинг беш йиллик охирига бориб сифат жиҳатидан янги машина олиш орзулари ушалмаслиги кўриниб турибди. Улар яна кутишга мажбурлар.

Фан-техника тараққиётига кўмаклашувчи республика кенгаши идоралараро фан-техника маркази фаолиятини активлаштириш учун марказ раҳбариятига ишларни планлаштириш ва уларни маблағ билан таъминлашда тартиб ўрнатишни тавсия этди, уларни ихтирочилар билан қалин алоқа ўрнатишга чақирди. Республика Агросаноат давлат комитети, «Машхлопок» давлат ишлаб чиқариш бирлашмаси, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясига идоралараро фан-техника маркази ишларини ўз вақтида маблағ билан таъминлаш таклиф этилди. «Технолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ва Пахтачилик учун машиналар яратувчи давлат махсус конструкторлик бюроси базасида ихтисослашган тажриба-экспериментал ишлаб чиқаришни ташкил этишга қарор қилинди. У идоралараро фан-техника марказининг бош конструкторига бевосита бўйсунади.

Яна бир нарсани айтиб ўтайлик: мажлисда, масаланинг муҳимлигига қарамай, бизнингча, ишга унча алоқадор бўлмаган гаплар айтилди: гўёки матбуот ҳеч қандай ёрдам бермаётган, фақат асоссиз танқид қилаётган эмиш. Жумладан, «Известия» газетасида пахта териш машиналари юзасидан ҳимоя қилган юзта диссертация ҳақидаги мақола эсга олинди. Тўғри, шу ернинг ўзидаёқ бу масалага аниқлик киритилди: 300 та кандидатлик диссертацияси, 20 та докторлик диссертацияси ёқланган экан...

Л. ЛЕВИН,
ЎзТАГ мухбири.

«ПРЕССАВТОКЛУБ» ТУЗИЛДИ

Республика аҳолиси ўртасида йўл ҳаракати хавфсизлиги қоидалари пропагандасини янада кучайтириш, бунга кенг жамоатчиликни жалб этиш, ҳайдовчилар ва йўловчиларни ўзаро ҳурмат руҳида тарбиялашда оммавий ахборот воситалари ишининг таъсирчанлигини янада ошириш мақсадида Ўзбекистон ССР Журналистлар союзи ҳузурида «Прессавтоклуб» уюшмаси ташкил этилди.

Худди шундай клубларни Қорақалпоғистон АССР ва барча областларда тузиш кўзда тутилмоқда. Улар область журналистлар ташкилотларининг тегишли мажлисларида тасдиқланади.

«Прессавтоклуб» аъзолигига республика ва область газеталари, журналлари, телевидение, радиоэшиттириш, кино ходимлари, ноширлар, шунингдек йўл ҳаракати хавфсизлигини пропаганда қилишда иштирок этишни истовчи бошқа кишилар қабул қилинадилар.

«Прессавтоклуб»га аъзо бўлиш учун ишлаб турган ижодий коллективдан тавсиянома, ҳайдовчилик гувоҳномаси тақдим этилади. Клуб аъзолигига қабул қилинувчи киши оммавий ахборот ва пропаганда воситаси органларидан бирида ишлаб турган бўлиши шарт.

Клуб аъзоларига махсус гувоҳномалар берилади.

«Прессавтоклуб»нинг асосий вазифаси оммавий ахборот воситалари учун:

— республика аҳолиси ўртасида йўл ҳаракати қоидаларини ўрганиш ва шарҳлаб бериш;

— ҳайдовчилар ва йўловчилар ўртасида йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш борасидаги профилактика ишлари;

— йўл ҳаракати қатнашчилари ўртасидаги ҳуқуқий муносабатларни тартибга солишда кўмаклашиш;

— йўл-транспорт ҳодисаларининг олдини олиш бўйича илғор тажрибаларни ўрганиш ва оммалаштириш;

— йўл-транспорт ҳодисалари оқибатида болалар шикастланишининг олдини олиш мавзуларига қаратилган материалларни тайёрлаб беришдан иборатдир.

Шунингдек, клуб аъзолари ёрдамида йўл ҳаракати қоидаларини бузувчилар радиотингловчилар ва телетомошабинларнинг кенг оммасига таништириб борилади, матбуот орқали танқид қилинади.

«Прессавтоклуб» правлениесида матбуот, телевидение, радиоэшиттириш, кино ва ноширлик ишлари бўйича группалар тузилади.

«Прессавтоклуб» фаолиятига клуб аъзоларининг очиқ овоз бериши йўли билан икки йил муддатга сайланадиган правление раиси, унинг ўринбосари ёки секретари раҳбарлик қилади.

«Прессавтоклуб» Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қошидаги йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш бўйича комиссия билан яқин алоқада иш олиб боради. Клуб фаолияти план асосида амалга оширилади.

Клуб правлениеси клуб аъзоларига белгиланган нусхадаги кўкрак нишони ва гувоҳномани топширади, газета, журнал, радио, телевидение редакциялари, кино, нашриётлар билан ҳамкорлик ўрнатади.

Ўзбекистон ССР Журналистлар союзида «Прессавтоклуб» правлениесининг раҳбар органи сайланди. Ўзбекистон ССР Журналистлар союзи правлениесининг секретари В. В. Кирчев унинг раиси, Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги Давлат автомобиль инспекцияси бошқармасининг бошлиғи М. А. Ваулин раис ўринбосари этиб сайландилар.

Республика Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети раисининг ўринбосари Э. М. Мусаев, Ўзбекистон радиоси ахборот редакциясининг бош редактори А. И. Исҳоқов, «Совет Ўзбекистони» газетаси редакторининг ўринбосари Ж. Саъдуллаев, «Правда Востока» газета редакторининг ўринбосари В. А. Шаповалов, Кинолаштириш давлат комитети раисининг ўринбосари У. У. Юсупов, «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори М. А. Ғойипов, Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлигининг ГАИ бошқармаси агитация ва пропаганда бўлимининг бошлиғи Б. Н. Носировлар правление аъзолари бўлишди.

СОЦИАЛИЗМ МАМЛАКАТЛАРИДА

СОФИЯ. «Совбулгкооп» — Совет—Болгария қўшма корхоналари ва халқаро бирлашмалари рўйхатида ана шундай ном пайдо бўлди. Софияда СССР матлубот жамиятлари марказий союзи билан БХР марказий кооператив союзи ўртасида бу ташкилотни тузиш ҳақидаги шартнома имзоланди.

Икки мамлакат кооператив ташкилотлари ўзаро алоқаларининг янги формаси шу соҳадаги ҳамкорликни юқори даражага кўтариши лозим. «Совбулгкооп» бирлашмасига товарлар алмашишни кенгайтириш ва шу соҳадаги бошқа ишларни амалга ошириш учун катта ваколатлар ва имкониятлар берилган.

Эндиликда Совет Иттифоқи ва Болгария кооперативлари тўғридан-тўғри ўз ихтиёрларидаги товарлар билан алмашинадилар. «Совбулгкооп» энг аввало савдо-сотиқ билан шуғулланади. Лекин айни вақтда келаси йилдан бошлабоқ умумий куч-ғайрат сарфлаш иккала мамлакат энг янги технологиялари, материаллари ва хом ашёси базасида бир қатор корхоналар ва қувватлар ташкил этила бошлайди. Бу корхоналар ва қувватлар халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқаради. Улар СССР ва БХР кооператив магазинларида сотилади, шунингдек бошқа мамлакатларга ҳам етказиб берилади.

●

БУДАПЕШТ. Шопрон (Ғарбий Венгрия) шаҳрида халқаро саноат ярмаркаси очилди. Унда Венгрия ва хорижий фирмаларнинг юзга яқин янги буюмлари намойиш этилмоқда. Қишлоқ хўжалик техникаси, енгил автомобилларнинг энг замонавий моделлари, энг янги рўзғор анжомлари ва асбоблар, мебель, шунингдек кийим-кечак, пойабзал ҳамда совғалар ярмаркага келаётган кишиларда зўр қизиқиш уйғотмоқда. Бу ердаги буюмларни томоша қилиш билан бирга сотиб олиш ҳам мумкин.

* * *

Калоча (Марказий Венгрия) шаҳрида янги уй-жой квартали қурила бошланди. Бу кварталдаги уйлар қуёш энергияси ёрдамида иситилади. Маҳаллий мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, биноларнинг томларига ўрнатилган қуёш коллекторлари ва бошқа ускуналар туфайли янги уй-жой массивидаги квартираларни иситиш ва уларни иссиқ сув билан таъминлашга кетадиган харажатлар 30 процентдан кўпроқ камаяди. Мазкур кварталдаги уйлар 3 қаватдан ошмайди. Уларнинг ертўласида унча катта бўлмаган спорт заллари жойлашади.

●

БУХАРЕСТ. Бу ерда румин халқининг тили, адабиёти, тарихи ва санъатини ўрганиш юзасидан анъанавий ёзги курслар очилди. Уларда жаҳондаги 20 мамлакатдан, шу жумладан СССРдан келган муаллимлар, илмий ходимлар, аспирантлар ва студентлар қатнашадилар. Бухарест университети 29-марта ташкил этаётган курслар программасига румин тилининг шаклланиши ва ривожланиши, румин адабиёти ва халқ оғзаки ижоди тарихининг турли жиҳатлари, Румыния тарихининг баъзи масалалари, Румыния Социалистик Республикасининг турли халқаро проблемаларига доир позицияси ҳақидаги лекциялар киритилган. Курсларнинг қатнашчилари концертлар ва спектакллар томоша қиладилар, Румыния пойтахтининг диққатга сазовор маданий ва туристик жойларига борадилар. Ясс ва Клужа-Напоки университетларида ҳам бу йил ана шундай курслар ташкил этилди.

●

ХАНОЙ. Бугун бу ерда А. С. Пушкин номли рус тили институти Ханой филиали жойлашадиган бино пойдеворига дастлабки ғишт қўйиш маросими бўлди. Маросим қатнашчилари бўлажак ўқув юртининг асосий вазифаси Вьетнамда олий малакали рус тили мутахассисларини тайёрлашдир, деб таъкидладилар. Мазкур билим даргоҳида рус тили кимга ишда зарур бўлса, ўшаларга ҳам ўргатилади.

Филиалнинг кундузги ва сиртқи бўлимларида йилига 250га яқин мутахассис тайёрлаб чиқариш мўлжалланмоқда. Бу ерда таълим беришнинг янги методикаси ишлаб чиқилиши, республика ўрта ва олий мактаблари учун рус тили қўлланмаларини тузиш ҳам лозим. Кенг ва ёруғ мажлислар залида рус ва совет шоирлари ҳамда ёзувчилари ижодига бағишланган адабий кечалар ўтказилади. Бу мажлислар залига бир вақтнинг ўзида барча ўқувчилар сиғиши мумкин.

Ханой филиали қурилишини 1990 йил охирларида битказиш планлаштирилган. Вьетнам Социалистик Республикаси пойтахтидаги янги ўқув юртига барча ускуналарни Совет Иттифоқи етказиб беради.

(ТАСС).

ЁЗ ЎТМОҚДА СОЗ

Шаҳрисабз районидаги «Зебиниссо» пионерлар лагерида 260 нафар ўқувчи ёзги таътилни мароқли ўтказмоқда. Оромгоҳда барча шарт-шароитлар муҳайё. Тўгараклар ишлаб турибди. Болалар районнинг кўркам ва тарихий жойларига саёҳатларга чиқишаяпти.

СУРАТДА: тарбиячи Ж. Агорунова Шаҳрисабз истироҳат боғи ҳақида ҳикоя қилмоқда.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ фотоси.

ГОРН ЧОРЛАЙДИ

Кўҳитанг тизмаси этагидаги Шалқон қишлоғининг хушманзара табиати, айниқса, танга ором мусаффо, салқин ҳавоси бу ерга қадам ранжида қилган каттаю кичикни ром этмай қўймайди. Қаршингизда қуюқ арчазор, хилма-хил шифобахш гиёҳлар, тоғ сўқмоқлари, сойлардаги харсангтошлар, авайлаб асралаётган баҳайбат ёнғоқ дарахтлари, олмазору олчазорлар ястанади. Димоғингизга тоғ ялпизию арчаларнинг муаттар ҳиди урилади. Қаранг, осмону фалакка бўй чўзган ям-яшил асрий арчаларнинг кўрки ўзгача.

Шиддат ила оқаётган тиниқ сув кумушдек товланади. Булоқдан тўйинган бедазору нўхат экилган пайкаллар ям-яшил. Она табиат гўзаллиги ёзги таътилга чиққан пионерларга олам-олам завқ бағишлаши турган гап. Ана шундай сўлим қишлоқда «Нефтяник», Шеробод районидаги «Гулистон» совхозининг Майна Ҳасанова номли, Усмон Юсупов номли совхознинг космонавт-учувчи, юртдошимиз Владимир Жонибеков номидаги пионер лагерлари жойлашган.

Биргина «Нефтяник» болалар оромгоҳида сурхондарёликларнинг қарийб 600 нафар фарзанди завқли дам олиб, мактаб қучоғига қайтади. Лагернинг ташкил этилганига ўн икки йил бўляпти. Олма, ўрик, олча, шафтоли ва бошқа мевали дарахтлар ҳосилга кирган. Талабалар улардан баҳраманд бўлишмоқда.

Бу ерда дам олиш учун ҳамма шароит муҳайё. Ўзбек, татар, рус, қозоқ, корейс, тожик миллати вакилларининг фарзандлари аҳил ва қувноқ ҳордиқ чиқаришаяпти. Лагернинг бош пионервожатийси Лалетта Александровна Цай бошчилигида тарбиячилар қизиқарли тадбирларни белгилашган: қувноқлар ва зукколар баҳслари, қўшиқ конкурслари, «Қувноқ стартлар» каби турли спорт мусобақалари ўтказилаяпти. Кечқурун шўх ўйинлар уюштирилади, кинофильмлар намойиш этилади. Фотосурат, радиотехник, бадиий ҳаваскорлик ва спорт тўгаракларида ҳам пионерлар билан гавжум. Бундан ташқари тарбиячилар Шарифжон Асқаров, Альбина Зарипова, Венера Сатдинова, Гулсара Маматқулова талабаларни табиат қучоғига олиб чиқишаяпти, тоғнинг ўсимлик ва ҳайвонот дунёси тўғрисида қизиқарли суҳбатлар ўтказилмоқда. Бу ўринда уларга лагерь директори, биология ўқитувчиси Норсаид Чориев яқиндан ёрдам кўрсатмоқда. Пионерларни Кўҳитанг тизмаларидаги шифобахш гиёҳлар, арчаларнинг ўсиш хусусиятлари, уларни хонакилаштириш йўллари, тоғ эчкиларининг камайиб кетиш сабаблари қизиқтирмоқда. Бу саволларга жавоб бериш Норсаид акага ҳеч қанча қийинчилик туғдирмайди. Негаки, унинг ўзи шу қишлоқда туғилиб ўсган. Тоғнинг ҳар бир сўқмоғини, ундаги шифобахш ўсимликларни, ҳайвонот дунёсини жуда яхши билади.

— Болаларнинг кўнгилли дам олиши учун тўлиқ шароит яратилган, — дейди Норсаид ака. — Оталиқ ташкилотимиздан миннатдормиз. Лагерни вақтида мавсумга тайёрлашда, озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашда яқиндан ёрдам бераётир. Ҳар бири 53 сўмлик путёвкани ота-оналар касаба союз ташкилоти орқали 12 сўмдан сотиб олишади. Бу ерда барча шарт-шароитлар муҳайё бўлса-да биринчи мавсумда 200 ўрнига 180 нафар бола дам олди.

— Нима учун мўлжалдаги болалар келишмаяпти?

— Кўҳитанг тизмалари Пайғамбар орол қўриқхонаси ихтиёрига ўтказилди. Бу жуда яхши бўлди. Қатъий назорат ўрнатилди. Табиатга озор берувчиларнинг йўли қирқилди. Бироқ масаланинг иккинчи томони бор. Лагеримиз территориясида 5000 туп мевали ва манзарали дарахт кўчатлари ўтқазилган. Булар ҳам қўриқхона ихтиёрига ўтган. Қўриқхона қўриқчиси лагерга фарзандини кўриш учун 100—200 чақирим йўл босиб келган ота-онани транспорти билан ичкарига киритмайди. Уч-тўрт километр масофани яёв ўтиш эса ҳар қандай ота-она учун ҳам осон эмас. Шунинг учун баъзилар фарзандларини олиб кетишади. Ота-оналарнинг лагерга келиб кетишлари учун рухсат бериш тўғрисида Пайғамбар орол қўриқхонаси директори Ф. Николаевга бир неча марта мурожаат этаяпмиз. Ҳозирча ҳеч қандай натижа йўқ, — жавоб қилди оромгоҳ директори.

Кўҳитанг тизмалари қўриқхона ихтиёрига берилганлиги, она табиатимиз гўзаллиги ва бойликларни муҳофаза қилишга амалда киришилганлиги жуда яхши. Бироқ ота-оналар келиб туришини ҳам унутмаслик керак. Уларга ҳам имконият яратиш лозим. Акс ҳолда жуда катта маблағ ҳисобига қурилган оромгоҳ ҳувиллаб қолади. Кимсасиз, ҳеч кимга завқ бахш этмайдиган, унинг гўзалликларидан ҳеч ким баҳраманд бўлолмайдиган тоғдан нима фойда? Лагернинг бош пионер вожатийси Лалетта Александровнанинг куйиниб гапирганича бор. Пионер лагери территорияси сим тўр билан ўраб олинган. Шу ҳам болалар кайфиятига таъсир қилмоқда. Уларни Кўҳитанг тизмалари гўзалликлари билан яқиндан таништиришнинг имкони бўлмаяпти. Сим тўрдан ташқарига чиқилса, жарима тўлашлари лозим.

Баъзи қийинчиликлардан қатъий назар хушманзара оромгоҳда олтин ёз жуда соз ўтмоқда. Ўқувчиларнинг зерикишга фурсатлари йўқ. Эрталабдан горн садолари уларни яна бир мазмунли кун бошланаётганидан огоҳ қилмоқда. Дам олаётганларнинг ҳар бири янги ўқув йилида синфдошларига ҳикоя қилишга арзигулик таассуротлар тўплашаяпти. Уларни кунма-кун кундалик дафтарларига қайд қилиб боришмоқда.

Б. КЕНЖАБОЕВ.

СПОРТ АХБОРОТИ

ФУТБОЛ

Бугун Чехословакияда ўсмирлар ўртасидаги Европа чемпионатининг ҳал қилувчи учрашуви бўлади. СССР терма командаси саралаш матчларини яхши ўтказди. Ярим финалда эса ГДР футболчиларини йирик ҳисобда (3:0) мағлубиятга учратди. Португалия ва Испания футболчилари ўртасидаги иккинчи ярим финал матчи 2:0 ҳисобида тугади.

Шундай қилиб, Европа биринчилигининг финалида СССР ва Португалия терма командалари куч синашадилар.

* * *

Олий лигадаги «Зенит» (Ленинград) — «Спартак» (Москва) учрашувида дарвозалар дахлсиз қолди. Чемпионатда Киев динамочилари ўйинлар жадвалини бошқаришаяпти. «Днепр» ва «Спартак» иккинчи, учинчи ўринларни эгаллаб туришибди.

ВЕЛОПОЙГА

Варшавада анъанавий мусобақа давом этаяпти. Қирқ бешинчи бор ўтказилаётган бу турнирнинг иккинчи босқичи якунланди. Унда тошкентлик Ж. Абдужабборов, Горькийдан Д. Конишев, тартўлик А. Таммесалу ва Куйбишевдан А. Саитовдан иборат мамлакатимиз велопойгачилари команда ҳисобида ғолиб чиқдилар.

Шахсий ҳисобда польшалик З. Людвиняк олдинда. Ундан кейинги ўринларда А. Таммесалу ва Ж. Абдужабборов боришаётир.

ВОЛЕЙБОЛ

Италиянинг Бормио шаҳрида (ўсмирлар ўртасида) ўтказилаётган Европа биринчилигининг саралаш ўйинларида мағлубиятсиз қатнашаётган СССР терма командаси пешқадамлик қилаяпти.

Вакилларимиз навбатдаги матчда югославияликларни мағлубиятга (3:0) учратдилар. Қизларимиз эса чехословакиялик дугоналаридан устун келдилар — 3:0.

БАСКЕТБОЛ

СССР қизлар терма командаси Европа чемпионатини ғалаба билан бошлади. «А» группасида қатнашаётган баскетболчиларимиз илк учрашувда Исроил командасини 111:51 ҳисобида енгишди. Бу группада шунингдек Польша, Чехословакия, Франция терма командалари бор. «Б» группаси Бельгия, Болгария, Венгрия, Италия, ГФР, Югославия командаларидан ташкил топган.

Мусобақа якунида 1—4-ўринларни эгаллаган командалар келаси йили Испанияда ўтказиладиган жаҳон биринчилигида иштирок этиш ҳуқуқига эга бўлишади.

ШАХМАТ

Биль шаҳридаги (Швейцария) халқаро мусобақада югославиялик И. Соколов пешқадамлик қилаяпти. У олтинчи турда О. Романишиндан устун келгач, жамғармасидаги очкони бештага етказди.

В. Тукмаков Д. Кампорани, М. Чибурданидзе Л. Фтачникни, Б. Цугер В. Гортни енгди. Б. Гулько — Ш. Киндермани, Э. Торре — Х. Ногейрас партиялари дуранг бўлди.

РЕГБИ

СССР чемпионатининг олий лигасида навбатдаги тур учрашувлари бўлиб ўтди. Тошкентнинг «Звезда» командаси Москванинг «Локомотив» коллективига имкониятни бой берди —12:23.

Бошқа учрашувлар натижаси: «Слава» (Москва) — «Авиатор» (Киев) — 14:0, «Фили» (Москва) — СКА (Олмаота) — 6:12, «Электронмаш» (Ленинград) — «Мшенебели» (Кутаиси) — 7:12.

МАДАНИЙ ҲАЁТ

ЗАВОД ЎРНИДА БОҒ

Халқ депутатлари Сирдарё шаҳар Совети ижроия комитети илгариги саноат корхонаси ўрнида янги маданият ва истироҳат боғи барпо этишга қарор қилди. Белгиланган тадбирни амалга ошириш учун маблағ ҳам топилди.

Сирдарё шаҳрининг деярли марказида жойлашган корхона узоқ вақт мобайнида атроф муҳитини аёвсиз ифлослантириб келди. Шаҳар маъмурлари аҳолининг кўплаб аризаларини инобатга олди — завод тугатилди.

Бироқ унинг ўрни бўш қолмайди. Бу ерда шу йил кузда дарахт кўчатлари ўтқазилади. Гулзорлар барпо этилади, аттракционлар қурилиши авж олдириб юборилади.

ТЎЙГА ТАКЛИФ ЭТАВЕРИНГ

Жиззах область маданият бошқармаси ҳузурида ташкил этилган тўй ва тантаналарга музика-бадиий хизмат кўрсатиш хўжалик ҳисобидаги бюроси санъатни бозорга соладиган кимсалар йўлида таъсирчан ғовга айланиши керак. Энди тўй қилувчилар «отарчиларни» қидириб юрмайдилар, улар ўртача ҳақ тўлаб, истаган артистлар бригадасини таклиф қила оладилар. Бўлажак концерт программаси ҳам мижоз истакларини ҳисобга олиб тузилади.

ИЖОДИЙ ҲАМКОРЛИК

Жиззах область қўғирчоқ театри актёрлари Жданов номли совхознинг ҳаваскорлик коллективини оталиққа олдилар. Профессионал артистлар уларга Х. Расулов пьесаси асосида «Зуҳранинг жасорати» спектаклини саҳналаштиришга кўмаклашдилар.

Бу профессионал қўғирчоқбозлар билан ҳаваскорларнинг биргаликда қўйган иккинчи спектаклидир. Биринчиси эса область қўғирчоқ театри репертуаридаги машҳур ўзбек халқ эртаги «Али ботир» асосида яратилган спектакль эди.

КАТТА ЁШДАГИЛАР ВА БОЛАЛАР УЧУН

Юрий ДМИТРИЕВ

КЎЧИШ ДАВРИ

Бир куни уйдан чиқишим биланоқ Машанинг овозини эшитиб қолдим.

— Тинчликми? Нима бўлди? — қизиқсиндим.

— Ромка, Қаранг! — Маша камзулчасини кўрсатарди.—Мана нима қилди!

— Ана холос! Сен типратикан бўлиб қолибсан-ку! Рома, қани бу ёққа кел-чи! Машанинг кийимини тозалаб қўяйлик.

— Ма, энди ўзинг тозала! — деди Маша лабларини чўччайтириб скамейкага ўтираркан.

— Вой-ву, улар ҳеч чиқмаяпти, — нолиб деди Ромка. — Мен.., мен ҳазиллашувдим, холос.

— Эндиги сафар қандай ҳазиллашишни биласан. Ҳатто Боцман ҳам чакамуғни ёқтирмайди. Ўрмонни кезиб чиқади-да, кейин акиллаб-акиллаб чакамуғдан ўзини тозалайди. Жуда бўлмағур нарса. Нима ҳам қилардик. Чакамуғларнинг ҳаракат усули ана шундай.

— Қанақа ҳаракат усули? — Ромашкалар жанжални ҳам эсларидан чиқаришди.

— Билмайсизларми?

— Й-йўқ, билмаймиз.

— Ўсимликлар қандай кўчиб юришини билмасангиз, унда эшитинг. Ёзнинг охири кузнинг бошида мевалар, шунингдек кўплаб ўсимликларнинг уруғи пишади ва уларнинг ҳаракат пайти бошланади. Эҳтимол, қайин дарахтларига осилиб турган ичак шаклидаги «колбасача»ларни кўргандирсиз. Улар кўплаб митти уруғлардан ташкил топган бўлади. Ҳар бир уруғчанинг иккита: бири чапга, бири ўнг томон қараган кичик рангсиз қанотчаси бор.

— Капалакникига ўхшаганми?

— Бироз ўхшаш. Шамол ана шу уруғни учириб олиб кетади. У ерга тушгач, вақт ўтиши билан қайин бўлиб ўсиб чиқади.

— Ҳавода «бурунча»лар учганини кўрганман, — деди Ромка.

— «Бурунча» — заранг меваси, қанотли уруғ. У парракка ўхшаш бўлади. Тўғрими, Рома?

— Тўғри, — тасдиқлади бола.

— Заранғнинг қанотли уруғи дарахтдан тушаётганда айланади. Шунинг учун тез уча олмайди ва натижада шамол уни узоқроққа олиб кетиши ҳам мумкин. Жўка меваси эса қанотнинг парраги дейсан. Қайрағочнинг меваси, жуда ғалати. Уруғи мева ўртасида, думалоқ-қанот шаклида бўлади Шунақасини кўрганмисиз?

— Йўқ ҳали.

Шу пайт Ромашкаларга ўрмондан турли хил дарахтларнинг баргларини йиғиб келишни топширганим эсимга тушди.

— Биласизми? — дедим Ромашкаларга. — Ўрмондан ўсимликларнинг қанотли мевасини ва уруғини топиб келинг. Уларни йиғинг ва асранг. Ана шундай коллекция мактабда сизга жуда керак бўлади. Момақаймоқ ҳақида ўзингиз сўзлаб берасиз. Майлими?

— Момақаймоқ аввалига сариқ, кейин оқ тусга кириб момиқ бўлади. Уни пуфласанг, парашютчалар ҳамма ёққа учиб кетади, — деди Маша.

— Сен ўша парашютчаларни диққат билан кузатганмисан?

— Йўқ, ҳали...

— Албатта кузат, жуда қизиқ. Ҳар бир парашютчанинг ўзаги тагида уруғ, устида эса киприк толачаси бўлиб, унинг учишига, парашютчанинг йиқилиб тушмаслигига ёрдам беради. Қизилбарг, қушқўнмас, бўзтикан каби кўплаб ўтсимон ўсимликларнинг уруғи худди шу усулда янги жойларга кўчиб ўтади.

— Тикан ҳақида бизга ҳам ҳали гапириб бермадингиз, — эслатди Маша.

— Сен шошма. Тиканга ҳам етиб келамиз. Ўсимликларнинг кўчишига фақат шамол ёрдам бермайди.

Шунинг учун баъзи ўсимликлар уруғи жумладан, чакамуғ, қушқўнмас, қўйтиканлар махсус мосламага, яъни тиканакка эга бўлади. Бундай уруғлар ҳайвонлар терисига ёки одамларнинг кийимига ёпишиб олади ва бирга кетаверади, бирон-бир ерда тушиб қолишади. Кўчиб юришнинг бошқа усуллари ҳам бор. Балки уларни биларсизлар?

Ромашкалар ўйлаб қолишди.

— Дадамиз қарағай қарға ҳақида ҳикоя ўқиб берган эдилар. Майлими у ҳақда сўзласам?

— Қани эшитайлик-чи?!

— Бир сафар қалин ўрмонда ёнғин бўлди. Бутун ўрмон ёниб кетди. Қора тўнкалар қолди, холос. Аммо кўп йиллар ўтиб, эски ўрмон ўрнида янгиси пайдо бўлди. Ҳатто ёнғоқ дарахтлари ҳам ўсиб унди. Бу қандоқ бўлди, ўйлаб қолишди одамлар. Кейин тушуниб етишди. Кедр ёнғоқларини бу ерларга қарағай қарға яшириб қўйган экан. Худди шу ёнғоқлар ўсган ва ҳосилга кирган!

— Балли, Рома! Ажойиб ҳикояни эсладинг. Қушлар ҳам кўпгина ўсимликларнинг кўчиб юришига ёрдам беришади. Мана масалан, қораялоқлар. Улар ўттиздан ортиқ ўсимликнинг уруғ ва мевасини истеъмол қилишади. Қораялоқ учраган мевани мазза қилиб еб, унинг қолдиғини отиб юборади, уруғини эса шу ерда қолдириб кетади. Ўрмон сойкаси эса чўчқаёнғоқни жуда яхши кўради. У ёнғоқни эман дарахтидан узоқроққа ташиб боради ва ўша ерда чўқилаб ейди.

— Кимдир қушни чўчитиб юборса, у чўчқаёнғоқни ташлаб учиб кетади. Кейин бу ердан чиройли дуб дарахти ўсиб чиқади, — дедим бироз жим бўлиб нафасимни ростлаб оларканман. — Ҳаммаси ҳақида гапириб тугатиш қийин. Яхшиси, ўзларингиз кузатинг, қаранг, таққосланг, нимага тушунмасангиз сўранг, изоҳлаб бераман.

— Агар мен бўлмаганимда, — деди қовоғини солиб Рома Машага, — сен буни билмаган бўлардинг.

Ўсимликларнинг кўчиб юришига нима ёрдам беришини айтинг.

ҚЎЗИҚОРИН МАВСУМИ

Бир неча кун узлуксиз ёмғир ёғди. Ҳаво совуқ, нам. Аммо бирдан қуёш чиқиб, ерни илитди, ўтлоқларни қуритди. Яна ўрмонга боришни хоҳлаб қолдим. Эндигина уйдан чиқувдимки, Ромашкалар тайёр туришган экан.

— Қани, юринглар, бўлмаса. Ҳозир айни қўзиқорин йиғадиган пайт.

Сўқмоқ йўлдан бораяпмиз. Қайинзорга етиб келдик. Ромка бутунлай ўзгардиқолди: диққатли, сергак, ҳеч гапирмайди. Гоҳ у ёққа, гоҳ бу ёққа қарайди, гоҳ ўтларни авайлаб икки томонга очади, энгашиб бир нималарни излайди. Қўзиқорин деса ўзини томдан ташлаши шундоқ кўриниб турибди! Маша қаерда экан? Ана аста-секин қадам ташлаб, ўзича хиргойи қилиб келаяпти, тўхтаб бир нимани ўйлайди, кейин яна юради...

— Орқада қолиб кетма, Маша! — қичқираман унга. Барчамиз ўрмон ичкарисига кириб бораяпмиз.

— Маша! — бақирди Рома. — Тез бу ёққа кел! Мен қўзиқорин майдонини топдим. Қара! — Рома опасига қизил, оқ қўзиқоринлар билан ярмигача тўлдирилган саватни кўрсатди:

— Сен қанча тердинг? — Машанинг савати остида эса қизил заранг япроғи ётарди.

— Чиройли-а? Мен бу ҳақда эртак ҳам тўқидим. Айтиб берайми?

— Ундан кўра қўзиқорин терсанг-чи! — Маша энгашиб, қўзиқоринни узиб олиш учун қўлини чўзди...

— Нима қилаяпсан? — Романинг жаҳли чиқиб кетди. Қизалоқ ҳеч нарсага тушунмай менга қаради.

— Қўзиқоринни, Маша, тортиб олиш мумкин эмас. Унда илдизига зиён етиши мумкин.

— Илдизига? Бу нима деганингиз?

— Қани, бўлмаса, бир кўрайлик-чи.

Мен эҳтиётлик билан қўзиқорин қатларини юла бошладим. Ингичка оқ иплар кўринди.

— Қаранглар ипларни. Илдиз ҳам шунақа узун бўладими? — ҳайрон бўлди Рома.

— Бу иплар эмас, илдиз. Сен саватга териб солаётганинг эса унинг меваси, яъни танаси.

— Илдизи, мевали тана.., — Рома ҳайрон бўлди, — Мевали тана қандай пайдо бўлади?

— Мана, қара. Илдизнинг кичик тугунчаклари бор. Улар аста-секин чўзилиб ердан ташқарига чиқади ва қўзиқоринга айланади. Қўзиқоринни шунинг учун узиб, тўғрироғи кесиб оламиз, шунда илдиз ерда қолади ва кўп йил ҳосил бераверади.

— Ҳа, шунинг учун Рома мендан аччиқланган экан-да! — деди Маша. — Мана, нима учун уни эҳтиёткорлик билан кесиб олинаркан!

— Фақат шунинг учунгина эмас. Қўзиқоринсиз ўрмон яшай олмайди, чунки замбуруғ илдизлари мустақил ўсолмайди. Улар дарахтлар, ўтлар, гулларнинг илдизи билан биргаликда ўсади. Қўзиқоринлар бор бўлгани учун дарахтлар тез-тез сув ичади ва минерал тузларни эритиб юборади. Шунинг учун биз замбуруғ илдизига шикаст етказсак, демак, бутун ўрмонга зиён келтирган бўламиз. Энди тушунарлими?

— Демак, ҳар қанақа қўзиқорин ўрмон учун жуда зарур? Қурбақа салласи ҳам, заҳарли замбуруғлар, анави мўхоморлар ҳам...

— Албатта. Шунинг учун кераксиз қўзиқоринларни нобуд қилмаслигингиз керак.

— Биз ҳеч қачон ундай қилмаймиз, — дейишди Ромашкалар.

— Оқ холи бор қизил мухоморлар бирам чиройлики, улар менга жуда ёқади, — деди Маша. — Афсус у заҳарли...

— Одамлар учун заҳарли. Лослар уни мазза қилиб ейишади ва ҳатто даволанишади.

Мен Ромашкаларга қўзиқоринлар ҳақида яна бир нима гапириб бермоқчи эдим, аммо бирдан ёнимиздаги дарахт шохидаги олмахонни кўриб қолдик. У янги узилган қўзиқоринни тишлаб турарди. У ёқ бу ёққа аланглаганича дарахтдан чопиб ерга тушди-да, югуриб кетди ва бута шохига сакради.

— Режали олмахон экан! — деди Рома, — қўзиқоринни қишга қуритаяпти. Уларни қаерда сақлайди?

— Олмахон дарахт кавакларидан омбор сифатида фойдаланади. У ерда ҳамма нарса: қўзиқоринлар, ёнғоқлар, турли хил дарахтларнинг уруғларигача бор. Ахир олмахоннинг энг қўрқадигани савсар ҳам, тулки ҳам эмас, очликдир. Очлик баъзида олмахонни овқат ахтариб узоқ-узоқларга кетишга мажбур қилади... Ҳосилдор йил бўлганда эса ҳар бир олмахон энг яхши уруғ ва ёнғоқдан 15 килограммгача йиғиб қўяди... Ана шунда олмахонга на очлик, на совуқ қўрқинчли — у уясининг ҳамма тирқишларини бекитиб олади ва кунлар илигунча уйқуга кетади.

Илдизга шикаст етказмай, қўзиқоринни қондали қилиб теришни биласизми!

Нима сабабдан заҳарли ва эски қўзиқоринларни йўқ қилиш мумкин эмас!

Тирик олмахонни кўрганмисиз! Олмахон қишда қандай рангда бўлади. Ёзда-чи!

Олмахон ва бошқа жониворлар ҳақида қандай китоблар ўқигансиз!

Редактор А. Ғ. МУХТОРОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

28 ИЮЛЬ, ПАЙШАНБА

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Судга чақириқ қоғози». Телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.
10.20 «Мен сизга қўшиқ ҳадя этаман». Е. Шаврина иштирокида музикали телефильм.
10.50 Янгиликлар.

* * *

16.00 Янгиликлар.
16.10 «Қайта қуриш прожектори».
16.20 «Беш йиллик: ишлар ва одамлар». «Жавоб берадиган вақт келди». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Саратов).
16.50 «Иккинчи қаватдаги саккиз-оёқлар». Тўрт серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия — «Ҳаммасини тенг бўламиз».
17.50 «Музикали хазина». С. Рахманинов. Фортепьяно ва оркестр учун 2-до минор концерти.
18.30 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
19.15 «Дунё воқеалари».
19.35 Мультфильм.
20.05 РСФСРда хизмат кўрсатган артист Э. Москвитина чалади (арфа).
20.15 «Судга чақириқ қоғози». Телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.
21.30 «Время».
22.05 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Ракурс». Шахс ва ахлоқ. Кинопублицистик программа.
23.30 «Дунё воқеалари».
23.40 Эстрада қўшиқлари халқаро фестивалларида.
00.40 «Бизнинг мерос». «Нарзандаги болохона». Кавказ Минеральние Водидаги Лермонтов қадамжоларининг аҳволи ҳақида.

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.20 Новосибирск телевидениеси ва радиоси рус халқ чолғулари оркестрининг концерти. Новосибирскдан кўрсатилади.
10.05 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
10.35 «Вук». Мультфильм. 1-серия.
11.10 «Полоцк дурдонаси». Илмий-оммабоп фильм.
11.30 Болалар учун фильм. «Кўҳна қаср шарпалари». 4-серия.
12.05 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
12.35 «Океандаги етти хайқириқ». Бадиий фильм («Мосфильм»).
14.00 «Нима, қанча». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Минск).
14.25 Янгиликлар.
14.35 Такрорий телефильмлар кундузги сеанси. «Оловли йўллар». 3-серия.

* * *

18.30 Янгиликлар.
18.40 П. И. Чайковский номли халқаро конкурс лауреатлари. СССР халқ артисти Е. Нестеренко.
19.30 «Қишлоқ янгиликлари».
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 «Сариозек: хайр, қурол-яроғ». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. Сариозек полигонида камроқ олисликка учувчи ракеталарнинг йўқ қилиниши ҳақида (Олмаота).
20.55 Реклама.
21.00 Ритмик гимнастика.
21.30 «Время».
22.02 «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Зина-Зинуля». Бадиий фильм («Мосфильм»).
23.40 Янгиликлар.

● ЎзТВ

14.30 «Ўттиз олти қувонч». «Табиат ва биз» туркумидан ҳужжатли фильм.
15.30 Телефильм.
15.55 «Ўлим йўқ, йигитлар!». Бадиий фильм («Туркманфильм»).
17.20 Грузия ўқувчиларининг концерти (такрор.).
17.55 Кўрсатувлар программаси.
18.00 «Ётоқхона». Телефильм.
18.30 «Объективда — қайта қуриш». «Ўзбекшахтострой»да хўжалик ҳисоби шароитларидаги иш ҳақида. (рус.).
19.00 «Скрипка нималар ҳақида куйлади». Қрим татар куйлари тарихидан.
19.30 **Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси белгилаб берган йўлдан.**
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.15 Ш. Йўлдошев чалади.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Ижод саҳифалари». Завқий.
21.20 «Йўл бўйида». Ҳужжатли фильм («Ўзбектелефильм»).
21.30 Москва. «Время».
22.05 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.15 «Ретро». Экранда — «Ўзбекфильм» киностудиясининг фильмлари. «Алишер Навоий» (1946 йил, рус.).

Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениеси секретариати ва Тошкент ташкилоти правлениеси республиканинг кекса журналистларидан бири, Улуғ Ватан уруши ветерани, 1944 йилдан КПСС аъзоси, СССР Журналистлар союзининг аъзоси республика аҳамиятига молик шахсий пенсионер

Лутфулла ҲАМРОЕВнинг

узоқ ва оғир касалликдан сўнг вафот этганлигини маълум қиладилар ҳамда марҳумнинг оиласига чуқур ҳамдардлик билдирадилар.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими —33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р — 14046. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2054. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12